

VOORWOORD

Beste lezeressen en lezers

We schrijven een heel jaar lang 2004.

Een gelukkig 2004

Een natuurrijk 2004

Een zalig nieuwjaar

Een gezond 2004

Happy New Year

Een gezegend 2004

Een succesvol 2004

Dat het U en de Uwen goed moge gaan.

2004 Een geslaagd verenigingsjaar.

Daar gaan we voor!

Zoveel mensen zoveel wensen!

Samen de schouders eronder!

Veel succes, een heel jaar lang.

De redactie
Jan van Enkevort

Activiteiten IVN Helden Jan-feb-mrt-april 2004

Datum	Activiteit	Blz.
Do 8 jan	Nieuwjaarstreffen Aanvang: 20.00 uur Locatie: IVN gebouw. Coördinator: Math Ghielen. Tel: 077-3074939	4
Za 10 jan	Onderhoud in de natuur	5
Di en wo 13 en 14 jan	Jeugdwerkgroep	
Do 22 jan	Dialezing “Pelgrimstocht Santiago da Compostella”. Aanvang 20.00 uur IVN gebouw Coördinator: Peter Maessen. Tel 077-4653761	14
Zo 25 jan	Vogelobservatietocht over de Maas Locatie: Wansum haven Vertrek: Gezamenlijk vanuit het IVN gebouw. Voor deze activiteit moet men zich vooraf opgeven en wordt een eigen bijdrage gevraagd. Coördinator: Peter Maessen. Tel:077- 4653761	6
Di 3 febr	Bijeenkomst vogelwerkgroep 20.00 uur in IVN gebouw	
Di en wo 10 en 11 feb	Jeugdwerkgroep	
Za 14 feb	Onderhoud in de natuur	5
Do 19 feb	Dialezing “Letland” Inleidster: Mary Strolenberg Aanvang; 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Peter Maessen Tel: 077-4653761	7
Di 2 mrt	Bijeenkomst vogelwerkgroep 20.00 uur in IVN gebouw	
Di en wo 9 en 10 mrt	Jeugdwerkgroep	
Za 13 mrt	Onderhoud in de natuur	5

Datum	Activiteit	Blz.
Zo 14 mrt	Excursie “Bomen en boomknoppen in het voorjaar” Gids: Nico Verstraeten Vertrek: 09.00 uur Gezamenlijk vanuit het IVN gebouw Coördinator: Math Ghielen Tel: 077-3074939	7
Do 25 mrt	De Gierzwaluw in woord en beeld Inleider: Chris Mulder (Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland) Aanvang; 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Harry Boumans 077-3073128	8
Di 6 apr	Bijeenkomst vogelwerkgroep 20.00 uur in IVN gebouw	
Za 10 apr	Onderhoud in de natuur	5
Di en wo 13 en 14 apr	Jeugdwerkgroep	
Do 22 apr	Jaarvergadering	

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 12 te Helden
Route: Bij de rotonde bij hotel Antiek richting Kessel.
Na ongeveer 200 meter bij de bocht links af, schuin de
Kloosterstraat in.

Het tweede gebouw aan de rechter kant is het IVN gebouw.
Parkeer plaatsen ruim aanwezig.

Kijk Op
Jaargang 22 nummer 2

NIEUWJAARSTREFFEN

2003 was in vele opzichten een hectisch en gedenkwaardig jaar. Tegenvallende economische ontwikkelingen, bezuinigingen, nieuwe regering, ontslagen, oorlog in Irak, de gevangenneming van Saddam Hussein enz. Doch ook heuglijke feiten, onze vereniging die haar 25 jarig jubileum inzette met een koninklijke onderscheiding voor onze voorzitter, maar eigenlijk voor onze vereniging, het gierzwaluwenproject aan de Raadhuisstraat in Panningen, de voortgang in het beheer van ons Kwistbeekproject. De vele geslaagde activiteiten van onze werkgroepen enz.

Reden om al deze gebeurtenissen nog eens met elkaar te bespreken, na te genieten en ook SAMEN vooruit te kijken wat ons in 2004 te doen staat.

Samen staan we sterk.

We willen dit traditiegetrouw weer doen op ons nieuwjaarstreffen op donderdag 8 januari 2004 in ons verenigingsgebouw. We beginnen om 20.00 u.

Graag wil het bestuur hiervoor iedereen uitnodigen. Jullie komen en wij zorgen voor een drankje en een hapje. Samen maken we het gezellig.

Namens het bestuur,
Math. Ghielen

ONDERHOUD IN DE NATUUR

Op zaterdagen 10 januari, 14 februari, 13 maart en 10 april
Locatie: Kwistbeekdal Helden. Start werkzaamheden om 09.00
uur ter plaatse tot ongeveer 12.00 uur. Voor de mensen waar-
voor de locatie onbekend is: vertrek 08.50 uur bij IVN gebouw.
Voor koffie en vlaai word gezorgd.
Coördinator: Jan Jacobs 077-3077792.

Het Kwistbeekdal in Helden, een mooie omgeving, met wei-
landen, bos en poelen, met dus ook grote verscheidenheid van
planten en vogels. Wij hopen dat veel mensen er gezamenlijk
gezellige natuurdagen van willen maken, waarbij het IVN zal
zorgen voor de koffie en vlaai en er ook ruimte is voor verken-
ning van de omgeving onder leiding van een van onze gidsen.
Goede schoenen of laarzen en handschoenen zijn aan te beve-
len. Voor de rest van het gereedschap en materialen zal worden
gezorgd.

Jan en Grad

VOGELOBSERVATIETOCHT OVER DE MAAS

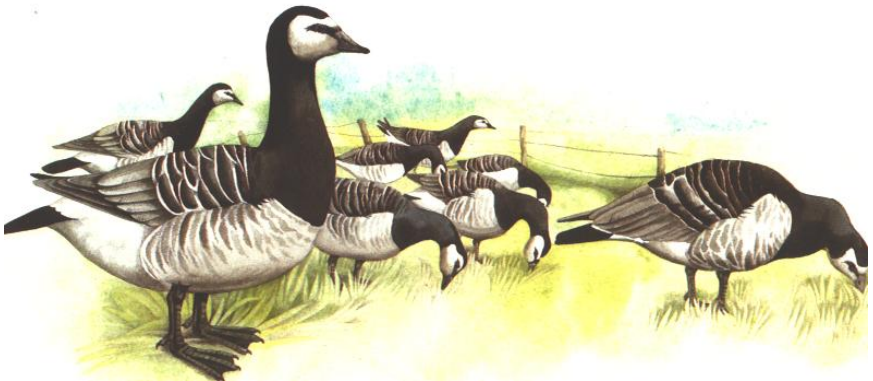
Voor het vierde jaar op rij organiseert de Vogelwerkgroep een vogelobservatietocht over de Maas.

Deze tocht die ongeveer 3 uur duurt start vanaf de jachthaven in Wanssum. Stroomafwaarts varende kan men genieten van de vele (water)vogels die zich op de oevers maar ook op de Maas zelf bevinden. Daar deze vogels gewend zijn aan voorbijvarende scheepvaart is dit een ideale manier om rustige vogels te bekijken. Voor deze activiteit dient men zich van te voren op te geven, hier geldt vol=vol.

Datum boottocht 25 januari 2004

Vertrek vanaf het IVN gebouw Kloosterstraat 12 te Helden-dorp of jachthaven Wanssum. Eigen bijdrage 6 euro.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Peter Maessen tel 077-4653761 (na 18.00uur), ook mailen kan: ivnmaessen@hetnet.nl

DIALEZING "LETLAND"

Donderdag 19 februari

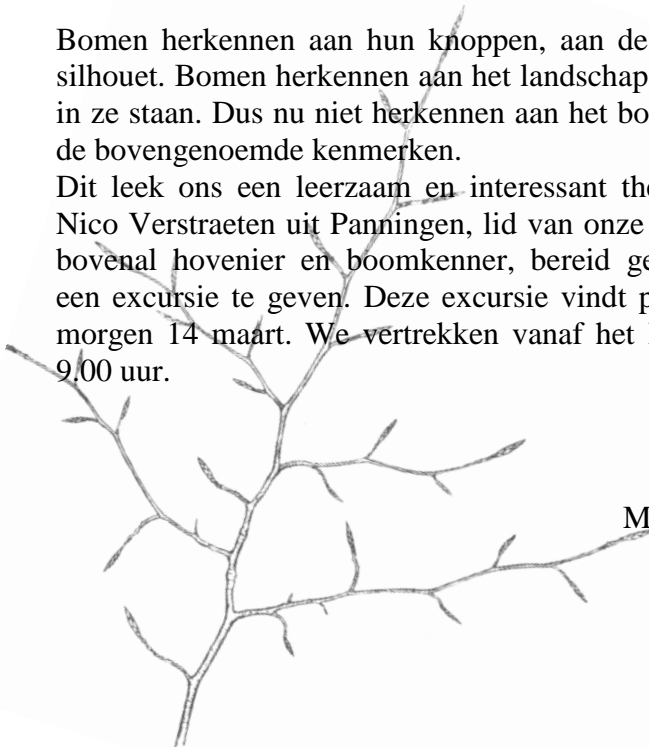
Mary Strolenberg heeft Letland bezocht, en was onder de indruk van de mooie natuur en het landschap.

Een landschap wat je kunt vergelijken met Nederland, maar dan 2,5 maal groter en met maar 2,5 miljoen inwoners. Hier heeft de natuur dan ook een andere kans gekregen. Laat Mary deze avond de landschapsontwikkeling eens vergelijken met ons land.

BOMEN EN BOOMKNOPPEN IN HET VOORJAAR

Bomen herkennen aan hun knoppen, aan de bast of aan hun silhouet. Bomen herkennen aan het landschap of biotoop waarin ze staan. Dus nu niet herkennen aan het boomblad maar aan de bovengenoemde kenmerken.

Dit leek ons een leerzaam en interessant thema. We hebben Nico Verstraeten uit Panningen, lid van onze vereniging, maar bovenal hovenier en boomkenner, bereid gevonden hierover een excursie te geven. Deze excursie vindt plaats op zondagmorgen 14 maart. We vertrekken vanaf het IVN gebouw om 9.00 uur.

Math Ghielen

GIERZWALUW

Gevarieerde voordracht op 25.3.2004 om 20.00 uur.

Bijna zijn ze er weer: de gierzwaluwen. In de maanden mei, juni en juli zijn ze bij ons in Panningen om te broeden en om ons te verrassen met hun gegier en hun luchtacrobatiek.

De flats in de Raadhuisstraat zijn een vaste, geliefkoosde nestgelegenheid geweest. De daken van deze flats zijn inmiddels gerenoveerd. We zijn zeer benieuwd of na de ingreep de gierzwaluwen hun vertrouwde, maar nu vernieuwde stek in het voorjaar weer zullen innemen.

De flats zijn nog een van die zeldzame broedplaatsen. Héél bijzonder. Gierzwaluwen, van oorsprong koloniebewoners in rotsachtige gebieden, gebruiken onze woningen als broedplaatsen: holtten in muren en onder daken, kapotte of scheefliggende dakpannen. Door afbraak, renovatie en isolatie verdwijnen de spleten en gaten. Nieuwbouw biedt meestal geen broedplaatsen. De positie van deze beschermde vogel is door deze

factoren kwetsbaar geworden.

De woonorganisatie Wonen Helden heeft bij de dakrenovatie-werkzaamheden in hoge mate rekening gehouden met de aanwezigheid van de gierzwaluw. Een eventuele verstoring werd vermeden door niet in de voor deze vogel kwetsbare tijd van het voorjaar te starten – zoals gepland – maar in het najaar. De invliegmogelijkheden zijn behouden door het isolatiemateriaal iets terugliggend aan te brengen om daarmee nestruimte te creëren. De getroffen maatregelen zijn op aangegeven van de Vogelwerkgroep en de Huurdersvereniging Panningen in zeer goed overleg met de woonorganisatie tot stand gekomen. Verwachtingsvol hopen we dat onze waardering voor die inzet nu ook door de gierzwaluw zelf wordt gewaardeerd.

Gierzwaluwen doen bijna alles in de lucht: zij kunnen maandenlang onafgebroken in de lucht blijven, zij foerageren daar, zij leggen met een snelheid van 40 km per uur een kleine duizend km per etmaal af en zelfs paren doen ze in de lucht. Alleen nestelen en broeden doen zij op vast materiaal. Daarom zijn die flats ook zo belangrijk!

De gierzwaluw is een zeer fascinerende vogel. Chris Mulder van de St. Gierzwaluwenwerkgroep Nederland zal ons op deze avond aan de hand van verschillend documentatiemateriaal alle ins en outs over deze vogel komen vertellen. Graag tot dan.

Harry Boumans.

VIERING 25 JARIG JUBILEUM

Het 25 jarig jubileum van onze vereniging wordt gevierd in het weekend van 14, 15 en 16 mei. De officiële viering begint met een receptie in gemeenschapshuis De Rhien in Helden gevolgd door een feestavond. Houd deze dag en dit weekend alvast vrij. Het complete programma wordt momenteel door een werkgroep voorbereid. Het is nog niet zover klaar dat het in deze Kijk Op al bekendgemaakt kan worden maar de volgende zal er vol van staan.

Mensen die nog willen aansluiten bij de voorbereidingen voor dit jubileum kunnen dit even bij de secretaris aangeven.

Math. Ghielen.

JUBILEUM VERZOEK.

Foto's t.b.v. een tentoonstelling.

Er zijn heel veel kiekjes geschoten. Heel veel, tijdens de jeugd-activiteiten, de wandelingen, de excursies en de natuurwerkdagen. Die foto's houden de warmte van de herinnering vast.

Bij gelegenheid van de jubileumviering in mei verzoekt de organisatie u uw mooiste en opvallendste foto's over onze IVN – activiteiten tijdelijk ter beschikking te willen stellen voor een (geplande) kleine overzichtsexpositie. Fotobeelden geven ten slotte een tijdbalkje weer van onze 25-jarige vereniging.

Voorzie de achterzijde van elke foto met uw naam, adres, telefoonnummer en de datum c.q. de locatie of de gelegenheid van de opname. U krijgt vanzelfsprekend uw foto na afloop van de tentoonstelling terug. Het mag ook een duidelijke kopie zijn.

Een leuk kort verhaal of een gedicht over het IVN of de natuur in de gemeente Helden is eveneens welkom, als het maar om een eigen gemaakte inzending gaat.

U kunt uw bijdrage afgeven bij Harry Boumans (Prins Clausstraat 7, Panningen tel: 3073128), die u eventuele verdere informatie kan verstrekken.

Werken aan de natuur in het KWISTBEEKDAL

Zoals bekend heeft onze vereniging een gebied van 3 ha wei-degrond in het Kwistbeekdal in beheer gekregen. De gemeente Helden is de eigenaar.

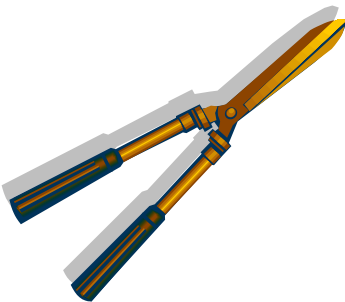
De projectgroep Kwistbeekdal en onze landschapsonderhoud-groep hebben de afgelopen maanden al vele zaterdagochtenden besteed aan het opruimen van zwerfafval, oude afrasteringen en het plaatsen van een drietal stuwen in de dwarssloten. Intussen is het gebied al een keer gemaaid en is een geheel nieuwe afrastering geplaatst, waarbij de rietkragen gespaard bleven. Er ontstaat een prachtig stukje natuur. Het is een genot, samen met de andere mensen van de onderhoudsgroep, in dit gebied te werken en te zien wat het gaat worden.

Er moet nog een stuwkje geplaatst worden en de poortjes moeten nog afgehangen worden.

Door het plaatsen van de stuwjes in de dwarssloten kunnen we de waterstand in de winter laag houden en in de zomer opzetten. De stuwjes en de poortjes zijn in eigen beheer gemaakt door de werkgroepleden. De bedoeling is dit stukje natuur om te vormen tot een kruidenrijk grasland. In de sloten en mogelijk in een nog te graven poel kunnen amfibieën en ander waterleven tot groei en bloei komen.

Belangstellend, ga dan eens kijken, iedereen mag er in of kom eens kijken als we bezig zijn. Kijk even in het jaarprogramma. We kunnen overigens nog wel wat extra handjes gebruiken.

Math. Ghielen.

CONTRIBUTIE EN AFDRACHTEN 2004

Eén deze dagen kunt u weer de acceptgirokaart in uw brievenbus verwachten voor de contributie en abonnementskosten voor de Natuurgids voor het jaar 2004. Ook dit jaar betaald u evenveel als het vorige jaar, er is niets verhoogd. Voor specificaties zie bijgesloten brief.

Ter kennisgeving volgt hier een overzicht van de bedragen die het IVN Helden jaarlijks van deze contributie en abonnementsgelden moet afdragen aan andere instanties:

Natuurgids	€	12,-- per abonnement.
IVN landelijk A'dam	€	7,94 per lid. (2 ^{de} lid € 1,13)
IVN district Limburg	€	0,50 per lid
St. Mil. Fed. Limburg	€	0,50 per lid

Dan nog enkele zaken zoals:

SOVON	€	20,-- totaal
Behoud de Peel	€	22,-- totaal

Sytske Venstra
Penningmeester

EVEN TERUG BLIKKEN

Donderdag, 20 november

Dialezing over de belevenissen tijdens een voettocht naar Santiago da Compostella in Noord Spanje.

Het werd stoelen aanslepen en extra koffie zetten deze avond, waarin Petra Verhees uit Panningen haar belevenissen vertelde en met diabeelden haar verhaal ondersteunde. Ruim 45 belangstellenden waren op onze uitnodiging af gekomen. Ons gebouw zat tjokvol.

Petra begon haar verhaal met te vertellen waarom ze deze tocht gemaakt had. De precieze beweegreden kon ze ook niet goed aangeven, het was een soort innerlijke drang. Vele gesprekken met man en kinderen waren aan deze uitdaging voorafgegaan. Het is ook nogal wat. Ruim 2750 km alleen wandelen door Nederland, België, Frankrijk en Spanje.

Ruim 3 maanden huis en haard, man en kinderen en de hond achterlaten. Toch heeft ze het gedaan. Petra boeide ons de hele avond. Ze is een prettige vertelster. Santiago da Compostella is al eeuwen lang een bedevaartsoord gewijd aan de Heilige Jacobus.

Vanuit alle windstreken van Europa leiden pelgrimswegen naar dit oord. Vele duizenden mensen brengen per jaar een bezoek aan dit bedevaartsoord. Petra vertelde dat er dagelijks meer dan 800 pelgrimmers in de stad aankomen.

Petra haar eerste stop op haar tocht was nog in Nederland namelijk in.....Egchel. De kerk in Egchel is namelijk opgedragen aan de Heilige Jacobus.

Haar dia's met opnames van landschap, kerken en kloosters, overnachtingsplaatsen en medepelgrims, pastoors, leuke en bizarre ontmoetingen, emoties en versleten schoenen geven een overweldigend beeld van deze tocht. Haar verhaal en dia's nodigen je als het ware uit deze tocht ook te lopen. Maar helaas, jullie kennen mijn figuur. Voor mij zal dit er wel niet inzitten.

Compostella da Santiago is een bedevaartsoord gewijd aan de Heilige Jacobus, Petra vertelde ook waarom deze plaats zo'n aantrekkingskracht heeft op pelgrims. Dit deel van het verhaal heeft Petra wel vertelt doch ik ben dat helaas vergeten. Ik krijg, en overigens iedereen die na het lezen van mijn verslag er spijt van heeft dat hij/zij er deze avond niet bij was, een herkansing. Op 22 januari 2004 komt ze terug. Een absolute aanrader.

Math Ghielen

Zondag 12 oktober Paddestoelenwandeling.

Stralend herfstweer was onze deelgenoot op onze jaarlijkse paddestoelwandeling. Gerard Dings, onze vaste gids voor de paddestoelen, ontving ons, min of meer traditioneel, in het prachtige dal van de Zelsterbeek in natuurgebied “Het Leudal“

Ongeveer 25 belangstellenden, onder wie een 5 tal jeugdigen, mocht hij welkom heten. Ondanks de droge maanden augustus en september viel het aantal soorten niet tegen. Mede dankzij de onvermoeibare zoekjacht van de jeugdigen, kregen we meer dan 40 soorten te zien, waaronder spekzwoerdzwam, berijpte rusula, boompuistzwam, kopergroenzwam, dennenvlamhoed, muizenstaartje en o.a. de zeldzame teervlekkenzwam. De wandeling voerde ons door het dal van de Zelsterbeek. Deze beek meandert door een diep uitgesleten dal en doet soms heel lieflijk en soms heel geheimzinnig aan. Met name nu in de herfst ruikt het geheimnisvol en blinken hier en daar ragfijne spinnenwebben lichtend op.

De route voerde verder langs een dicht sparrenbos waarvan de bodem dichtgegroeid was met donkergroen mos wat op zijn beurt weer bezaaid was met paardenhaartaailing, een iel klein paddestoeltje dat door zijn massaal voorkomen iets bijzonders geeft aan dit bos.

Kortom een fijne, leerzame ochtend die, intussen ook traditioneel, weer afgesloten werd met een lekker warm kopje koffie op het terras van St. Elisabethshof.

Math Ghielen

Ontwikkelingen rondom ons gebouw en het streekmuseum.

Soms is het om moedeloos van te worden. We hebben intussen te maken met al de 4de ambtenaar die zich met ons gebouw bezig houdt. De aanbouw van een vergaderkamer annex documentatie centrum gaat waarschijnlijk niet door. Bekeken wordt of er inpandig verbouwd kan worden. We wachten af.

Met betrekking tot het streekmuseum kan gemeld worden dat de gemeente Helden geld beschikbaar heeft gesteld om een bedrijfsplan voor het streekmuseum en een financieel haalbaarheidsplan te schrijven voor zowel het museum alsook voor het multifunctionele gemeenschapshuis annex sportzaal en oefenruimte voor de fanfare.

Het is de bedoeling dat het oude klooster Kerkebosch in zijn geheel bedoeld is voor het streekmuseum en dat de ruimten voor het gemeenschapshuis en de multifunctionele zalen voor sport en muziek nieuw gebouwd worden en middels een soort foyer met horeca voorziening aan elkaar gebouwd worden.

Op 22 december zijn de plannen gepresenteerd aan de mensen van Helden Dorp. Of de totale plannen doorgaan zal van het financiële plaatje afhangen. Het streekmuseum zal zeker wel doorgaan.

Ik hou jullie van verdere ontwikkelingen op de hoogte.

Math. Ghielen

BESTE JONGENS EN MEISJES

Januari 2004. Er is weer een nieuw jaar begonnen. Buiten is het koud. Binnen is het lekker warm. Toch is het fijn om in die kou buiten te zijn. Misschien kun je al schaatsen. Lekker door de sneeuw lopen.

Maar... dan moeten we wel winterweer krijgen. De natuur lijkt wel te slapen. De vogels die hier zijn gebleven hebben het druk om elke dag hun eten bij elkaar te zoeken. Als er veel sneeuw ligt is dat moeilijk... help jij ze dan?

Ook zijn er veel vogels die alleen in de winter hier zijn. Ze zijn onze gasten in de winter. Die noemen we wintergasten. In de zomer broeden deze vogels in Noorwegen, Zweden of Finland. Ook in de winter is er van alles te zien. Sporen zoeken in de sneeuw? Kijken hoe een eekhoortje geniet van zijn wintervoorraad? Hoe komt een reiger aan vis als bijna alle water bevroren is? Er blijft veel te ontdekken.

Ontdekken deden we met ons jeugd IVN ook. In oktober dachten we paddestoelen te gaan zoeken. Dat viel tegen. Een enkele aardappelbovist vond de leiding te weinig! We bleven dus binnen en hebben gepuzzeld, dia's gekeken, geschreven en getekend.

In november kwam een echte imker ons van alles vertellen over de honingbij. Hij had een video over de bij en allerlei spullen die een imker gebruikt, bij zich. Een avond waarop we veel geleerd hebben. Als ik dit schrijf moeten we de bijeenkomst van december nog houden. We gaan op pad in het grote donkere bos .... Daarover lees je in het boekje van april meer. Misschien schrijf jij wel een stukje over die bijeenkomst.

Veel winterpret
Jan van Enckevort

Het IVN Helden heeft een eigen website. Hier kunt u veel wetenswaardigheden over onze vereniging lezen zoals: jaarprogramma, contributie, de verschillende werkgroepen, bestuur en de laatste nieuwtjes. Ook vindt u informatie over de natuurgebieden in en rondom onze gemeente en kunt u vogelgeluiden horen. Leest u zelf, een bezoekje aan onze (vernieuwde) website is de moeite waard.
<http://home.wanadoo.nl/ivnhelden>

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Jan van Enkevort
Math Ghielen
Jan Jacobs
Peter Maessen
Sytske Venstra

Fotografie: Jan Jacobs
Drukwerksponsoring: Verhoeven-Smeets Groep

De volgende Kijk Op verschijnt 1 april 2004. Kopij hiervoor kunt u op diskette en/of papier vóór 1 maart inleveren bij Sytske Venstra
E-mailen mag ook. Svenstra@hetnet.nl

VOORWOORD

Dit nummer van onze Kijk Op bevat veel informatie over de jubileumviering van ons 25 jarig IVN.

Midden mei, als de lente zich op zijn mooist laat zien, vinden er een aantal activiteiten plaats voor jong en oud. De stuurgroep jubileumviering heeft met behulp van velen een natuurwaardig programma samengesteld. Een programma waarvan hopelijk ook vele niet IVN-ers komen genieten. Bezig zijn voor, in en met de natuur, blijft hoofdzaak nummer één.

Het respect voor die natuur moge zo jaren, jaren blijven groeien. Respecteren doet waarderen.

De redactie
Jan van Enkevort

Kijk Op
Jaargang 22
Nummer 3

ACTIVITEITEN IVN HELDEN

April-december 2004

Datum	Activiteit	blz
Za 10 april	Onderhoud in de natuur	22
13 en 14 apr	Jeugdwerkgroep	
Zo 18 april	Excursie “Doort” Echt Vertrek 13.00 uur met auto’s vanaf het IVN gebouw Coördinator: Jan Jacobs Tel: 077-3077792	21
Do 22 april	Jaarvergadering 20.00 uur in IVN gebouw	4/11
Zo 2 mei	Excursie “Krang” Swartbroek Vertrek 08.30 uur met auto’s vanaf het IVN gebouw. Start excursie 09.00 uur vanaf parkeerplaats bij kerk Swartbroek Coördinator: Jan Jacobs Tel: 077-3077792	23
11 en 12 mei	Jeugdwerkgroep	
Vrij 14 mei	19.30 uur: Receptie en feestavond 25-jarig jubileum	12
Za 15 mei	13.00-15.00 uur: Speurtocht Heldense bossen	20
Zo 16 mei	13.00-17.00 uur: Open dag IVN gebouw 13.00-14.30 uur: Uitreiking fietstocht	15 16
Za 5 juni	Dagwandeling “Hoge Venen” Vertrek 07.30 uur vanaf het Wilhelminaplein bij het gemeentehuis. Voor deze activiteit is opgave vereist en wordt een eigen bijdrage gevraagd. Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	26
Za 5 juni	Dagactiviteit Jeugdwerkgroep	
Wo 16 juni	Afsluiting seizoen 03/04 jeugdwerkgroep	
Zo 27 juni	Excursie “Jammerdal” Venlo Vertrek 08.30 uur met auto’s vanaf het IVN gebouw. Start excursie 09.00 uur vanaf parkeerplaats restaurant Bovenste molen. Coördinator: Peter Maessen. Tel: 077-4653761	
Do 5 aug	Avondwandeling Beegderheide Vertrek 19.00 uur met auto’s vanaf het IVN gebouw. Gids: Gerard Dings Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	

Zo 29 aug	Wandeling Valkenswaard Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Gids: Nelis Verhoeven Coördinator: Math Ghielen Tel: 077-3074939	
Za 11 sept	Onderhoud in de natuur	22
Zo 26 sept	Wandeling langs de Geulle Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	
Zo 3 okt	Paddenstoelwandeling Gids: Gerard Dings Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Coördinator: Jan Jacobs Tel: 077-3077792	
Za 9 okt	Onderhoud in de natuur	22
Do 21 okt	Film "Traveling birds" Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Math Ghielen Tel: 077-3074939	
Za 6 nov	Onderhoud in de natuur (Nationale natuurwerkdag)	22
Do 18 nov	Reisverslag Zweden Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	
Za 11 dec	Onderhoud in de natuur	22
Dec	Winterwandeling i.s.m. IVN Baarlo	

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 12 te Helden
Route: Bij de rotonde bij hotel Antiek richting Kessel.
Na ongeveer 200 meter bij de bocht links af, schuin de Kloosterstraat in.

Het tweede gebouw aan de rechter kant is het IVN gebouw.
Parkeer plaatsen ruim aanwezig.

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING

2003 was een bijzonder jaar. Voor onze vereniging en ook voor mij persoonlijk. Immers op 28 augustus 2003 hadden we als IVN Helden onze eerste kwarteeuw er op zitten. Een echte felicitatie waard. Een felicitatie die we gaan vieren met een groots jubileumfeest in mei a.s.

En dat we een goede club zijn blijkt wel uit het feit dat we in mei 17 leden van het eerste uur gaan huldigen. Alvast hulde aan deze trouwe doorzetters.

Voor mij bracht 28 augustus 2003 een onverwachte andere verrassing en maakte deze dag tot een van de meest geweldige dagen van mijn leven. Een koninklijke onderscheiding krijgen was een geweldige ervaring maar nog meer indruk maakten de vele

vele IVN-ers die deze feestelijke uitreiking samen met mij op een onvergetelijke manier hebben gevierd. Geweldig om bij zo'n vereniging te mogen zijn.

Graag wil ik jullie uitnodigen voor de algemene ledenvergadering op donderdag 22 april om deze sfeer, dit feest, dit geweldige samenzijn nog even na te bepraten en daarnaast ook zeer nadrukkelijk te bekijken wat we in 2003 nog meer deden.

Vooruit te kijken naar 2004 en 2005. Al een beetje in de sfeer te komen voor de viering van ons jubileum in mei en een goede start te maken voor de volgende 25 jaar.

Met vriendelijke groet,
Math Ghielen, voorzitter.

ALGEMENE LEDENVERGADERING IVN HELDEN

Uitnodiging voor de Algemene jaarlijkse Ledenvergadering
van onze vereniging op donderdag 22 april 2004

Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw

A G E N D A

1. Opening door de voorzitter.
2. Vaststellen notulen jaarvergadering d.d. 17-04-2003.
3. Vaststellen jaarverslag 2003.
4. Vaststellen verslag commissie van onderzoek.
5. Vaststellen financieel jaarverslag 2003.
6. Vaststellen begroting 2004
7. Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek.
8. Vaststellen contributie.
9. Verkiezing en benoeming bestuursleden.
Statutair aftredend zijn Peter Maessen en Sytske Venstra
Peter en Sytske stellen zich beiden herkiesbaar. Er zijn echter nog 2 vacatures voor bestuurslid.
Eenieder die zich als kandidaat-bestuurslid beschikbaar wil stellen kan dit tot aan de vergadering aan de secretaris kenbaar maken.
10. Verkiezing voorzitter.
11. Plannen 2004/2005. - 25 jarig jubileum. -
12. Rondvraag.
13. Sluiting.

Hopende velen op deze
avond te mogen verwelkomen.
Math Ghielen

Notulen Algemene ledenvergadering 17 april 2003

1. Opening door de Voorzitter:

Middels een korte evaluatie van het 24e verenigingsjaar van onze IVN afdeling schetst de voorzitter de situatie waarin onze vereniging zich bevindt. Met name de uitbreiding van het aantal werkgroepen wordt verder toegelicht. De viering van het 25 jarig jubileum komt later in deze vergadering aan de orde.

2. Vaststellen notulen jaarvergadering d.d. 18 april 2002:

De voorzitter vraagt de vergadering of zij akkoord gaat met de huidige opzet van het jaarverslag. De aanwezigen vinden het niet nodig hierin wijzigingen aan te brengen. Verder zijn er geen op- of aanmerkingen op het verslag. Met dank aan de notulist worden de notulen door de vergadering goedgekeurd.

3. Vaststellen jaarverslag 2002:

De vergadering keurt het verslag goed.

4. Vaststellen verslag Commissie van Onderzoek:

Aangezien de leden van de CvO (Wim Maessen en Bär Aerts) zich voor deze vergadering hebben afgemeld, leest de voorzitter het verslag, opgesteld door de CvO, voor. De CvO geeft positief advies wat betreft het financieel jaarverslag.

5. Vaststellen financieel jaarverslag 2002:

De penningmeester geeft een toelichting wat betreft het voordelige saldo zoals vermeld op dit verslag. Het verslag wordt met dank aan de penningmeester goedgekeurd.

6. Vaststellen begroting 2003:

De begroting voor 2003 wordt door de aanwezigen goedgekeurd.

7. Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek:

Bär Aerts gaat het nog een jaartje doen, Wim Maessen is aftredend. Dick Hoyer stelt zich kandidaat als lid van deze commissie. De voorzitter bedankt Dick hiervoor.

8. Vaststellen contributie:

In het verleden heeft de vergadering aan het bestuur het mandaat gegeven de contributie indien nodig aan te passen. Hierdoor is het mogelijk dat de contributie achteraf wordt vastgesteld. Door de aanwezigen wordt het voorstel gelanceerd de contributie eventueel in de toekomst te splitsen in afdracht en contributie IVN Amsterdam, afdracht aan het district, en afdracht aan de Natuurgids. De penningmeester meldt dat dit alleen maar vragen op zal leveren omdat vele wijzigingen in abonnementen niet tijdig bekend zijn. Besloten wordt de contributiesamenstelling en de diverse afdrachten in elke 1e Kijk Op van het nieuwe jaar te vermelden. De vergadering gaat hiermee akkoord. De reeds aangekondigde contributieverhoging door het IVN Amsterdam zal in de contributie voor 2004 worden doorgevoerd.

9. Verkiezing en benoeming bestuursleden:

Math Ghielen en Peter Wijnhoven zijn statutair aftredend.

Math stelt zich herkiesbaar voor 3 jaar als bestuurslid.

Van Peter Wijnhoven hebben wij geen reactie ontvangen zodat wordt aangenomen dat hij zich niet herkiesbaar stelt.

De vergadering gaat hiermee akkoord.

10. Verkiezing voorzitter:

Math stelt zich als voorzitter herkiesbaar voor 1 jaar. Na en tijdens dit jaar zal er dus gezocht moeten worden naar een opvolger. Math geeft aan zeker niet uit het bestuur te willen treden maar wel de lasten van het voorzitterschap van zich af te willen zetten. De vergadering heeft begrip voor deze situatie. Naar een nieuwe voorzitter zal worden gezocht.

11. Plannen 2003/2004 - 25 jarig jubileum - toekomst IVN:

Dit agendapunt wordt door de voorzitter verder toegelicht:

: de plannen zoals die er liggen worden besproken.

: er zijn al diverse bijeenkomsten geweest wat betreft het 25 jarig jubileum, na sluiting van deze vergadering zal e.e.a. worden uitgelegd.

: wat betreft de toekomst van het IVN wordt gememoreerd aan de actie, die dit jaar heeft plaatsgevonden. Deze actie werd visueel gemaakt d.m.v. een enquête wat de leden van het IVN Helden verwachten en wie zich actiever met de verschillende werkzaamheden wil gaan bezighouden.

12. Ontwikkelingen IVN huisvesting en streekmuseum Helden:

De voorzitter geeft een overzicht van de stand van zaken en meldt dat zodra er meer bekend wordt dit aan de leden bekend zal worden gemaakt via de Kijk Op.

13. Rondvraag:

Henk v. Loon geeft middels een korte toelichting aan hoe en op welk vlak hij zich als nieuw lid van onze vereniging wil gaan inzetten. Henk Succes.

14. Sluiting:

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun aanwezigheid en voor hun inzet in het afgelopen jaar.

Sluiting van deze vergadering om 21.50 uur.

Jan Jacobs geeft na deze afsluiting een toelichting over de enquête zoals die door enkele leden is opgesteld en is gepresenteerd op 7 april.

Dit heeft er toe geleid dat een aantal leden zich opgegeven voor o.a. een werkgroep “Flora”, een werkgroep “Landschapsonderhoud” en een commissie die het jubileum wil gaan voorbereiden. Door deze toezeggingen bestaat o.a. de werkgroep “Jubileumcommissie” inmiddels uit ongeveer 15 personen.

Notulist Peter Maessen

JAARREKENING 2003 IVN Helden

	werkelijk 2003		begroting 2003		begroting 2004	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Contributies	837,73	1982,50	900,00	2100,00	850,00	2000,00
Ab. Natuurgids	732,00	750,00	700,00	725,00	700,00	725,00
Werkgroepen	3172,74	400,00	1125,00		1150,00	2250,00
Bestuurskosten	445,85	65,55	500,00	30,00	500,00	30,00
Activiteiten	761,19	720,50	200,00		200,00	
Huisvestingskosten	68,91		1400,00		1000,00	
Renten		508,03		500,00		550,00
Subsidies		2389,08		2300,00		1000,00
Giften		20,00		100,00		50,00
Afschrijvingen	137,00		140,00		100,00	
Groene winkel	142,08	972,89	180,00	700,00	160,00	800,00
Reserve jubileum	450,00		2265,00	Kosten jubileum	8000,00	kosten jubileum
Reserve jeugdwerk	450,00		450,00			
Huurschuld	500,00					
Voordelig saldo	111,05		nadelig saldo	1405,00	nadelig saldo	5255,00
	7808,55	7808,55	7860,00	7860,00	12660,00	12660,00

JAARVERSLAG 2003

Het 25ste verenigingsjaar van onze jubilerende vereniging was wederom een zeer actief en soms hectisch jaar. Barstensvol met activiteiten en gelukkig een kleine toename van actieve vrijwilligers. Alle werkgroepen hadden het druk.

De “nieuwe” florawerkgroep inventariseerde, verspreid over heel Helden, gedurende het hele zomerseizoen een vijftal wegbermen en ons eigen natuurgebied in het Kwistbeekdal.

De landschapsonderhoudsgroep kwam vele zaterdagen in actie en “verdrong” bijna in het vele werk in ditzelfde dal. Het terrein werd ontdaan van zwerfvuil en oude afrasteringen. Het werd gemaaid en van een nieuwe afrastering voorzien. Een viertal stuwen werden geplaatst.

De Vogelwerkgroep hield zich weer intensief bezig met weidevogelbeschermingsacties en tellingen, nestkasten voor steenuilen en kerkuilen, het gierzwaluwenproject aan de flats aan de Raadhuisstraat en het doorgeven van waarnemingen en vogeltellingen aan SOVON.

De Jeugdwerkgroep begeleidde in de eerste helft van 2003 drie groepen jeugdigen en na de vakantie 2 groepen. Helaas kon door gebrek aan begeleiding een derde groep van iets oudere jeugd geen doorgang vinden.

Op 28 augustus werd onze voorzitter voor zijn vele vrijwilligerswerk voor o.a onze vereniging door burgemeester Kleyn-geld **koninklijk onderscheiden** als Lid in de Orde van Oranje Nassau, gevolgd door een “ontiegelijk” gezellige. Hiermee werd de start gemaakt van ons 25 jarig jubileum.

De Verhoeven-Smeets groep zorgde samen met de redactie van de **Kijk Op- werkgroep** vanaf die datum voor een in “full color” uitgevoerde Kijk Op.

Ter voorbereiding van de viering van het zilveren jubileum heeft **de jubileumwerkgroep**, bestaande uit ruim 15 leden, de

uitdaging opgepakt en is gestart met de uitwerking van een driedaags jubileumprogramma in mei 2004.

De groene winkel was weer op vele plaatsen aanwezig als ambassadeur voor het IVN in het algemeen en voor onze vereniging in het bijzonder.

In 2003 zagen we een toename van vragen naar **inventarisaties** naar aanwezige flora en fauna in toekomstige bouwlocaties. O.a. uitbreiding industrieterreinen Panningen, bouwlocatie Schrames, industrieterrein Beringe, bedrijvenpark Kennedylaan. Met name de gemeente Helden vraagt hiernaar. Onze vereniging heeft deze gebieden geïnventariseerd en haar bevindingen doorgegeven. Steeds wordt gewezen eventueel aanwezige natuurwaarden te compenseren en/of het bouwplan zodanig aan te passen dat natuurwaarden gespaard blijven.

Een win-win situatie is hierbij uitgangspunt.

Onze vereniging **protesteerde**, samen met buurtbewoners, met succes tegen de kap van 2 monumentale lindebomen aan de Beekstraat/Brouwersweg.

Bezwaar werd aangetekend tegen de komst van een windpark langs het afwateringskanaal.

Het IVN was verder vertegenwoordigd in het Gemeentelijk Groenplatform, de HART-groep en in de contactgroep streekmuseum.

Helaas is er nog geen duidelijkheid gekomen in onze huisvestingsproblematiek.

Er werden 16 publieksactiviteiten georganiseerd die door ongeveer 300 bezoekers werden bezocht.

Het bestuur vergaderde 11 keer. Het ledental bleef met 110 volwassen en 65 jeugdleden redelijk constant. De vele inzet van onze IVN-ers maakten van 2003 een boeiend en levendig natuurjaar. Graag wil het bestuur allen van harte bedanken voor jullie inzet voor meer natuur- en milieubesef in onze omgeving.

Peter Maessen, secretaris

JUBILEUM IVN HELDEN

Machtig mooi en nooit af! De natuur is altijd in wording in een evolutieproces van eeuwen. Het landschap, de flora en de fauna veranderen voortdurend. Zij zijn onderhevig aan ongekende natuurkrachten, bedreigingen, verstoringen en menselijke expansiedrang. Planten en diersoorten verdwijnen of komen als zeldzaam op de rode lijst te staan. De natuur heeft geweldige veerkracht, zij is taai en krachtig in haar dynamiek van zelfredzaamheid en overleven. Zij brengt immer een nieuwe ordening aan. Steeds komt er een equivalent van het origineel in de taal van deze tijd. Het wordt altijd weer lente en de seizoenen zetten leven in bloei en kleur.

Het IVN volgt deze ontwikkelingen. Soms kritisch bij ernstige bedreigingen, maar doorgaans eerder in de sfeer van natuur-educatie, kennisoverdracht, natuurbeleving en natuuronderhoud. Kennis hebben van de natuurlijke processen biedt een andere omgang met de natuur en het milieu. De dynamiek van natuur en milieu vormde 25 jaar geleden de uitdaging het IVN Helden op te richten.

Op 28 augustus 1978 werd het IVN Helden officieel opgericht in de toenmalige zaal 't Strötje in Panningen.

Op 28 augustus 2003 bestond onze vereniging 25 jaar.

Een kwart eeuw natuurbeleving, excursies, wandelingen, diavonden, cursussen, tentoonstellingen, landschapsonderhoud, met jeugd met natuur bezig zijn, vogels kijken, tellen, beschermen, landschappen bewonderen, planten determineren, groene winkel, vergaderen, crisissen ondergaan en weer te boven komen, artikelen schrijven, adviseren, mensen activeren, koffie zetten, schilderen, je zorgen maken, maar vooral en dik-

wijls intens genieten van onze natuur in de breedste zin en genieten van mensen die je ook ziet genieten.

Dit alles uitgevoerd, beleefd, samen met vele actieve leden, waarvan 18 leden al lid zijn vanaf het eerste uur.

In een paar zinnen opgenoemd wat het IVN Helden in 25 jaar zoal gedaan heeft. Is dit veel, is dit bijzonder? Vragen waarover je nadenkt. Plotseling realiseer ik me dat ik bij de oprichting pas 30 jaar oud was. Je roept herinneringen op, bekijkt foto's van toen, denkt aan Bert Verstappen, Graad Engels, Sjraar Kessels en Joep Wilms, belangrijke mensen voor onze vereniging die overleden zijn, aan de vele prachtige natuurontmoetingen, aan de zorgen en soms slapeloze nachten maar vooral aan de vele leden die verenigd in ons aller IVN Helden zich samen zijn blijven inzetten voor natuur en milieu in Helden. Tijdens het jubileum weekend kunnen herinneringen opgehaald worden middels een fototentoonstelling waarin de meeste activiteiten in beeld zijn gebracht.

We gaan ons jubileum vieren, we hebben het verdiend, we hebben er voor gewerkt en voor gespaard. We hebben 17 jubilarissen die we in de bloemetjes gaan zetten.

In het weekend van vrijdag 14 mei tot en met zondag 16 mei zal Helden het weten. Het IVN bestaat 25 jaar. Onder het motto "Meer natuur vlakbij" zal ons jubileum gevierd worden.

Dit weekend zetten we IVN verenigingactiviteiten en de natuurgebieden volop in de schijnwerpers met het organiseren van allerhande activiteiten. Er valt voor jong, oud en gezinnen heel wat te doen en te beleven. Het jubileumprogramma biedt iedereen de gelegenheid om eens extra en van nabij naar de eigen natuur in onze omgeving te kijken.

Speciaal voor gezinnen en jeugd organiseren we een natuurspeurtocht in de Heldense Bossen en komt er in en rondom ons verenigingsgebouw een Groen Markt met gevarieerde doeactiviteiten. Ook is er een fraaie fietstocht door en langs fraaie

Heldense natuurgebieden. Verspreid in dit traject zijn “groenpunten” opgenomen. Plaatsen waar onze vrijwilligers uitleg geven over een specifiek natuurgebied of waar nader kennis genomen kan worden met een van de vele IVN activiteiten.

Programma.

Onze feestelijkheden richten zich allereerst op ons zelf.

Vrijdag 14.5.2004 zal van 18.30 u tot 20.00 u in Gemeenschapshuis De Rhien een feestelijke receptie gehouden worden voor alle leden, genodigden en iedereen die onze vereniging wil komen feliciteren.

Om ongeveer 18.30 u zullen onze jubilarissen uitgebreid gehuldigd worden. Het zou fijn zijn als zoveel mogelijk leden dan ook al aanwezig zijn.

Vanaf 20.00 u gaan we verder met een actieve feestavond voor leden en hun partners. Gedurende de avond kunnen we genieten van een doorlopend buffet.

Voor zowel receptie en feestavond ontvangen jullie in april een persoonlijke uitnodiging. Bij de uitnodiging voor de feestavond zit een antwoord formulier waarin aangegeven kan worden of en met hoeveel personen we jullie mogen verwachten.

Wij hopen alle leden, dus ook degenen die zich mogelijk alleen maar donateur voelen, te mogen verwelkomen.

In de Rhien brengt een fotopresentatie de geschiedenis van onze vereniging in beeld.

Zaterdag 15.5.2004 staat in het teken van het gezin en de jongeren. Alle gezinnen en kinderen kunnen zich uitleven in een natuurpuzzeltocht van 4 km in de Heldense Bossen. De Jeugdwerkgroep heeft voor spannende opdrachtjes gezorgd en de antwoorden zijn nog tijdens de tocht zelf te bedenken of op te

zoeken. Het is een geschikte mogelijkheid om de Heldense natuur anders te ontdekken. Aan de goede natuurrijkste antwoorden zijn prijsjes verbonden. De puzzeltocht begint bij het IVN gebouw, Kloosterstraat 12 te Helden. Daar kan naar eigen keuze op ieder moment tussen 12.00 en 15.00 uur worden gestart. De deelname is gratis.

Zondag 16.5.2004 houdt de vereniging van 13.00 tot 17:30 uur open huis en open natuur. Deze bestaat uit activiteiten, die nadrukkelijk bedoeld zijn om een zo breed mogelijk publiek kennis te laten maken met de eigen natuurrijke omgeving en met het IVN Helden. Wie meer weet van de natuur beleeft en waardeert meer! De deelname aan alle activiteiten is gratis.

Open Huis, Open Natuur is van 13:00 tot 17:30 een inloopmiddag in het verenigingsgebouw, Kloosterstraat 12 te Helden. U treft hier een Groene Markt aan. De eigen Groene Winkel, Stichting Instandhouding Kleine Landschappen, het Natuurkundig Genootschap Limburg, het Staatsbosbeheer, de Bond van Imkers van de LLTB en de Milieucoöperatie Peel en Maas presenteren zich. Er is veel natuurinformatie in te winnen en natuurboekjes en brochures te koop. Bovendien zijn er bijzondere materialen zoals determinatiekaarten en loepjes te verkrijgen om zelf in de natuur eenvoudige onderzoekjes te doen. Met spelactiviteiten kan jong en oud ook actief bezig zijn. Het verenigingsgebouw is tevens een Groenpunt in de fietstocht. Vanaf deze locatie is het eveneens mogelijk te wandelen naar het excursiegebied, het Kwistbeekdal. Afstand 1500 meter.

Excursie Kwistbeekdal is een veldverkenning in dit natuurontwikkelingsgebied. De gemeente Helden heeft het IVN een 3 hectare groot weidegebied in beheer gegeven. De opzet is om dit perceel middels verschraling en regulering van de waterhuishouding om te vormen tot een kruidenrijk, natuurwaardevol grasland. Flora en fauna hebben daar baat bij. De werk-

groep Landschapsonderhoud heeft al werkzaamheden uitgevoerd. Tussen 13:00 en 17:00 uur geven vrijwilligers deskundig uitleg over de ontwikkelingen. Op de locatie is daarbij een informatiepunt over waterleven ingericht. Het Kwisbeekdal is een “Groenpunt” in de fietsroute. Wilt u zelfstandig, los van de route, gebruik maken van de excursiemogelijkheid dan kunt U het informatiepunt bereiken via de Molenstraat te Helden, door langs de beek tussen de huisnummers 80 en 88 het zandpad te nemen.

De **Fietstocht Méér Natuur Vlakbij** schakelt natuurgebieden en verenigingsactiviteiten aaneen. De route bewijst hoeveel vormen pracht natuur de gemeente Helden heeft. De 30 km lange route voert langs 5 thematische “Groenpunten”. Daar kunt u naar eigen keuze uw toer even onderbreken. IVN-ers informeren u ter plekke graag over het specifiek natuurgebied of over een IVN-activiteit. Op drie van deze “Groenpunten” is gratis tussen 13:00 en 14:30 uur de routebeschrijving verkrijgbaar. De locaties blijven voor bezoek zeker tot 17:00 uur bereikbaar.

De drie Groenpunten zijn:

1: Open Huis/Open Natuur:, IVN gebouw, Kloosterstraat 12 Helden.

2: Vogelobservatie en informatie: Melkveehouderij Henk Schrijnwerkers, Haambergweg 14 Beringe. De Vogelwerk-groep heeft hier een observatiestand met verrekijkers en vogel-informatie staan. U kunt zelf tussen 13:00 en 17:00 uur aan de slag. Een videoband geeft inzicht in de weidevogelactiviteiten. De melkveehouderij staat deze dag eveneens open voor korte excursies. Een aanrader: Kalfjes kijken.!

3: De natuurgebieden Kwakvors, Scherliet en Kievitsheide:

Doelhuis Handboog-vereniging OVU, Helenaveenseweg (Plaats bij sportpark) Grashoek. U kunt tussen 13:00 en 17:00 uur speels deelnemen aan een korte en doorlopende natuurquiz over deze gebieden. U kunt er ook een natuurboek mee winnen. De Grashoekse natuurfotograaf Ber Geuyen heeft rake natuurobservaties vastgelegd.

De Groenpunten zijn eveneens zelfstandig, dus los van de fietsroute, te bezoeken.

Meer informatie: P. Maessen (077-4653761) en H. Boumans (077-3073128). Onze vereniging heeft ook een eigen website. Een bezoekje is de moeite waard.

<http://home.wanadoo.nl//ivnhelden>.

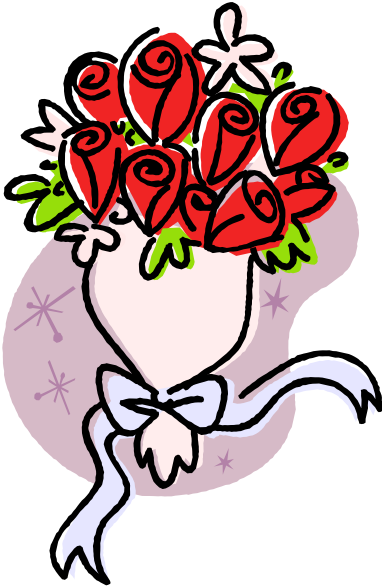
Een boordevol jubileumprogramma, waarbij we hopen dat we velen van onze leden mogen ontmoeten en natuurlijk een groot aantal natuurliefhebbers en andere belangstellenden mogen verwelkomen. Allen een fijn jubileumweekend toegewenst.

Bestuur IVN Helden
Math. Ghielen, voorzitter
De Jubileumcommissie

PS. Er kunnen mogelijk nog kleine wijzigingen in het programma optreden. Houdt U de perspublicaties in de regiobladen in de gaten.

ERELIJST VAN ZILVEREN IVN JUBILARISSEN

28-08-1978 tot 28-08-2003

Ber Geuyen
Math Ghielen
Jo Lormans
Thijs Maessen
Frans Pubben
Wilma Timmermans-Beelen
Arno Timmermans
Harrie Vallas
Toos Wilms

**sept 1978 tot mei 1979 tot
sept 2003 tot mei 2004**

Joke Goesten
Mart Hendriks
Hans Knippenberg
Ge Kessels
Jan Knapen
Peter Maessen
Annemie Verheyen-Wolters
Theo Verheyen

BESTE JONGENS EN MEISJES

Het is al weer voorjaar. Februari heeft ons toch nog een beetje winter gegeven. Het had gesneeuwd. Jammer dat het niet harder gevoren heeft. We hebben niet op natuurlijk kunnen schaatsen. Het was een zachte winter. Vraag maar eens aan je ouders hoe streng de winters vroeger waren! Toen was het pas echt winter. Nu gaan we lekker genieten van het voorjaar. Planten, dieren en mensen genieten van een sterkere zon. Ook is het elke dag langer licht. Lekker buiten spelen! Kijken hoe planten groeien en bloeien. Nu kun je ook goed vogeltjes kijken. Als de struiken en bomen veel blaadjes hebben zie je ze niet zo goed meer. Met onze jeugdgroepen gaan we ook naar buiten. De voorbije maanden hadden we binnenbijeenkomsten. Oh nee, in december hebben we buiten sterren gezocht en .... gevonden. Een heerlijke tocht in de winterkou. In januari hebben we braakballen uitgeplozen, opgezette uilen en ook nog mooie dia's van Jacques bekeken. Een leerzame, gezellige bijeenkomst. In februari hebben we bollen en knollen bestudeerd. Heb je de opdrachten thuis ook gedaan? Buiten zijn nu al weer veel bollen voedsel aan het verzamelen voor de lente van 2005. Dat is nog ver weg! Nu zijn de lente van 2004 en de zomer 2004 eerst aan de beurt om goed in rond te kijken. Geniet ze!

Jan van Enckevort

JUBILEUMWANDELTOCHT ZATERDAG 15 MEI

Wandeling met opdrachten door een deel van de Heldense bossen. De jeugdwerkgroep heeft een tocht uitgestippeld die begint en eindigt bij het IVN gebouw. De tocht is bedoeld voor ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd. Met wandelwagen of buggy is de tocht erg zwaar. Gedeelten gaan over zandverstuivingen en te smalle paadjes. Maar voor wie een obstakel geen probleem is ....

Als U start bij het IVN gebouw krijgt U een routebeschrijving met daarin opgenomen een aantal vragen over soorten bomen, bosdieren enz. De antwoorden op die vragen noteert U op het antwoordblad dat U ook gekregen heeft. Heeft U alle vragen beantwoord na ongeveer 2 uur genieten, lever het dan in bij terugkomst. Onder de wandelaars die alles goed ingevuld hebben zullen een aantal natuurboeken verloot worden. De uitslag wordt bekend gemaakt in de Midden-Limburg. Dus meedoen en alvast veel wandelplezier.

Jan van Enckevort

Wandeling naar de “DOORT” in Echt

Op zondag 18 april om 13.00 uur vanaf het IVN gebouw

De Doort is een langgerekt natuurgebied, dat ligt tussen Echt, Susteren en Dieteren; op de grens van Midden-Limburg en Zuid-Limburg. Indrukwekkend zijn de unieke bossen van de Doort. Zware essen, dikke zomereiken, enorme Amerikaanse eiken, hoge boomkrieken, iepen, reuze abelen, verrassend dikke zwarte elzen, allemaal in zeer dichte stand, beheersen het bosbeeld in de Doort. De rijke kleiboer heeft gezorgd dat de bomen een enorme hoogte hebben kunnen bereiken en de vroegere bosgebruiker zorgde dat de bomen in het middenbos voldoende vrije ruimte kregen, waardoor de boomkronen nu grote afmetingen hebben. De vochtige kleibodem heeft veel vruchtbaarheid te verdelen, waardoor er ook een struiklaag tot ontwikkeling kan komen, met daarin kornoelje, opslag van de es en iep en jonge boskrieken. Dit beeld wordt verder compleet gemaakt met een rijke bodemvegetatie met daarin tapijten van de bosanemoon, speenkruid, sleutelbloemen, gevlekte aronskelk, muskuskruid, blauwsporig bosviooltje, gele dovenetel, maagdenpalm, eenbes en vele andere fraaie planten. Maar al deze dingen maken de Doort nog niet tot het ‘grote avonturenbos’. Dat is te wijten aan het feit dat er al tientallen jaren nauwelijks beheersmaatregelen zijn uitgevoerd in dit bos; alleen enkele percelen populier zijn omgevormd tot eiken en essenbos. Doordat er nauwelijks is gekapt staan er vele dode bomen, liggen er bomen over de kleine sluipdoor-kruipdoor paadjes. Iedere tien meter is weer anders en elk deel van het bos ademt weer zijn eigen sfeer uit; soms heel dicht en onoverzichtelijk; soms opener met uitzicht over tapijten bloemen; soms met verrassende uitzichten over bloemrijke graslanden. In de bramen langs het bos komt de waardebepalende soort van de Doort voor: de boomkikker. De boomkikker is maximaal zo’n 4 cm groot, heeft een mooie gladde rug en is meestal helder-

groen en vanaf de snuit naar de beide zijkanten loopt een zwart/gele streep. Aan de uiteinden van de vingers en tenen hebben ze schijfvormige zuignapjes. En zoals er zoveel in de Doort bijzonder is, zijn ook de graslanden bijzonder: barstensvol met bijna bloeiende margrietten, veel knoopkruid, met de harige ratelaar, pinkersbloemen, beemdtkroon en gewone vogelmelk. Weer andere hooilanden zien geel van de scherpe boterbloem. Graslanden dus, zoals je ze alleen nog maar in natuurgebieden ziet.

Jan Jacobs

Onderhoud in het KWISTBEEKDAL in HELDEN

Een mooie omgeving, met weilanden, bos en poelen, met dus ook grote verscheidenheid aan planten en vogels.

Wij hopen dat veel mensen er gezamenlijk gezellige natuurdagen van willen maken, en er ook ruimte is voor verkenning van de omgeving onder leiding van een van onze gidsen. Goede schoenen of laarzen en handschoenen zijn aan te bevelen. Voor de rest van het gereedschap en materialen zal worden gezorgd. Locatie: Kwistbeekdal Helden. Start werkzaamheden

om 09.00 uur ter plaatse tot ongeveer 12.00 uur.

Voor de mensen waarvoor de locatie onbekend is: vertrek 08.50 uur bij het IVN gebouw.

Jan en Grad

Wandeling naar DE KRANG op zondagmorgen 2 mei

We gaan gezamenlijk onder leiding van twee ervaren gidsen van IVN Weert het natuurgebied “De Krang” bezoeken. Een gebied waar de nachtegaal en ijsvogeltje veelvuldig voorkomen. Voor onze leden van de vogelwerkgroep zullen we langs het vogelkijkscherm gaan. Onze leden van de plantengroep mogen de echte koekoeksbloem, riet, lisdodde, gele lis en egelskop verwachten. De Krang is 222 hectare groot en ligt ten zuiden van Swartbroek. De Krang wordt in het noorden doorsneden door de Leukerbeek en in het zuiden door de Tungelroyse Beek. Het natuurgebied bestaat uit loof- en naaldbos, hakhout, grasland en oude bolle akkers. Door het verschil in hoogte en vochtigheid komen er veel verschillende soorten planten en dieren voor. Landgoed De Krang (243 ha) is een ongebruikelijk landgoed: geen landhuis met fraaie tuin, zichten en waterpartijen, maar boerenbedrijven, akkers, hakhoutpercelen, moeras en vennen. De Krang is zowel historisch als natuurlijk een rijk gebied. Rondom de boerderijen (nu deels buiten gebruik) liggen de bolle akkers die zo kenmerkend zijn voor dit gebied. In het noorden het voormalige moerasgebied Roekespeel. De Roukespeel is de rest van zo'n voormalig moerasgebied. Er staat een vogelkijkscherm waar u vaak dodaars en wintertaling kunt bekijken. Nog weer lager - De Krang kent een hoogteverschil van 3,5 meter - het Tungelroyse Beekdal met houtwalletjes en grote solitaire bomen. De veelheid aan grondsoorten en variatie in vochtigheid zorgt voor een grote verscheidenheid aan planten en dieren. Op één landgoedwandeling kunnen we kamsalamander, nachtegaal, smient en echte koekoeksbloem tegenkomen: schoonheden te over.

Jan Jacobs

OPSPORING VERZOCHT: DE HUISZWALUW

Het aantal huiszwaluwen is sterk dalend. Hier en daar zien we nog, bijna zeldzaam, woonkolonies in familieverband onder de dakranden. De vogelwerkgroep telde in 2002 (nog) 4 kolonies in de gemeente Helden.

SOVON wil in 2004 m.n. de huiszwaluwpopulaties in Nederland in kaart brengen via regionale en plaatselijke tellingen. Met een inventarisatievraag heeft SOVON ook de vogelwerkgroep op het spoor gezet. Zij speurt de komende maanden naar de huiszwaluw en woonkolonies in de gemeente Helden. De vogelwerkgroep vraagt op haar beurt uw onontbeerlijke medewerking bij de opsporing en telling. Wanneer de huiszwaluw tot uw verbeelding spreekt, spreek dan uw waarneming of uw kennis van een woonkolonie door. Harry Boumans tel nr. 077-3073128 neemt graag uw melding op.

VOGELTOCHT OVER DE MAAS OP 25 JANUARI 2004

Voor de vierde maal organiseerde de Vogelwerkgroep van ons IVN een vogelobservatietocht over de Maas bij Wanssum. Samen met leden van IVN Bakel/Milheeze, in totaal 100 personen, vertrokken we om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats van de C-1000 in Wanssum. De schipper voer eerst richting Broekhuizenvorst en keerde daarna zijn boot richting Geijsteren. Ook het Leukermeer bij Well werd even bezocht. 100 Enthousiaste vogelaars genoten tijdens deze 3 uur durende tocht van de vele vogels op de Maas en aan de oevers. De liefhebbers van een kop soep en/of koffie namen gezellig plaats in het benedendeks gelegen restaurant en de vogelaars stonden gewapend met diverse optische middelen op het bovendek. De hoge waterstand was geen obstakel om vele soorten vogels (hieronder een overzicht hiervan) te bespieden. Alom een geslaagde activiteit. Schip A-hoy!

Wat zagen we: Doodaars, fuut, aalscholver, blauwe reiger, knobbelzwaan, hybride grauwegans/sneeuwans, kolgans, toendra rietgans, grauwe gans, canadese gans, brandgans, nijlgans, indische gans, wilde eend, pijlstaart, smient, wintertaling, tafeleend, kuifeend, brilduiker, buizerd, sperwer, torenvalk, fazant, waterhoen, meerkoet, kievit, kokmeeuw, stormmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw, stadsduif, holenduif, turkse tortel, steenuil, grote bonte specht, veldleeuwrik, graspieper, witte kwikstaart, heggemus, roodborst, grote lijster, zanglijster, merel, koolmees, pimpelmees, staartmees, boomkruiper, vlaamse gaai, kauw, roek, zwarte kraai, spreeuw, huismus, ringmus, vink, keep, putter, groenling, sijs, kneu, geelgors, rietgors en kramsvogel.

Wegens ruimtegebrek iets ingekort
De redactie

Vogelwerkgroep
Peter Maessen

DAGWANDELING DE HOGE VENEN

5 juni 2004

Het grootste natuurgebied in België is gedrapeerd rond en tevens het hoogste punt: de Hoge Venen. Van de dagwandeling 2003 weten we dat het daar zéér nat en druilerig kan zijn. Is teruggaan naar dit natuurreservaat dan de goden verzoeken?

Nee, bepaald niet. De weergoden strooien zeker ook dáár met vriendelijk weer. En wie eenmaal van de pracht van het veenplateau heeft geproefd wil terug!

De dagwandeling 2004 gaat op herhaling. De groene loper voor deze tocht is uitgelegd door de Natuurgids, Voetspoor 178. Deze beschreven route voert over een ander deel van het reservaat. Vertrekpunt en eindpunt zijn weliswaar dezelfde, n.l. de plaats Hockai. De overweldigende natuur met hoogteverschillen en met woeste beddingen van de riviertjes de Statte en de Hoegne zal onze netvliezen bestoken met vele schakeringen groen. De rijkdom aan natuur lacht ons op elk moment toe. Kortom, een unieke mogelijkheid om de hectiek van leven buiten te sluiten en (inspannend) tot rust te komen.

Bijzonderheden:

- Datum en tijd: 5.6.2004 vertrek 07.30 uur en rond 19.00 uur terug.
- Opstapplaats: Wilhelminaplein / gemeentehuis Panningen.
- Verzamelen : 07.15 uur.
- Meenemen : paspoort, lunchpakket, goed stevig schoeisel, kleding aangepast aan weersomstandigheden, evt. verrekijker.
- Begeleiding : Mat Ghielen en Harry Boumans.
- Buskosten : 15 euro voor leden; 17 euro voor niet-leden.
- Aanmelding : vóór 10.5.2004 bij Harry Boumans (telnr. 3073128).

Graag tot dan, Harry Boumans.

Activiteiten IVN Baarlo-Maasbree 2004	
datum	Activiteit
18 apr	Plantenwerkgroep: voorjaarswandeling naar de voorjaarsflora in Elsloo
25 apr	Plantenwerkgroep: Kaden-wandeling in Baarlo
16 mei	Plantenwerkgroep: Grote Molenbeek
30 mei	Fietstocht: Landschappelijke route naar: Naturschutzhof, Kriekenbeck, Wittsee
13 juni	Poelen bij Regelhorst in het NW van Maasbree
27 juni	Plantenwerkgroep: wandeling Bosje van Mertens verder langs beek stroomopwaarts of Castenrayse vennen.
11 juli	Dagexcursie
18 juli	Open tuindag in Park kasteel "De Berckt". Thema bomen; IVN Baarlo-Maasbree geeft uitleg in samenwerking met de VVV.
Vaste starttijd 's zondags 9.00 uur op de markt in Baarlo. Ook leden van andere IVN verenigingen zijn van harte welkom.	

Nieuwe leden IVN Helden

Ann Philipsen uit Panningen
Jacomijn Plumers uit Beringe

WATERSCHAPSVERKIEZINGEN

De St. Milieufederatie Limburg wil graag vertegenwoordigd zijn in het Waterschapsbestuur om de belangen van alle aangesloten “groene” organisaties te behartigen. Als lid van o.a. IVN en NHG vraag ik daarom uw stem uit te brengen op de kandidaten van de Milieufederatie: Sjraar Roelofs (ingezetenen) en Frits van Aarsen (gebouwd). Die zijn aangewezen voor het district Venray, d.w.z. het hele gebied aan de westzijde van de Maas binnen de provincie Limburg tot aan de gemeente Neer. Rond 3 mei ontvangt u papieren over de verkiezingen en tot 18 mei kunt u uw stem uitbrengen. Ik hoop dat Sjraar en ik voldoende stemmen krijgen om voor de nieuwe termijn in het Waterschapsbestuur gekozen te worden, (Sjraar zat er in de afgelopen periode al in).

Wegens ruimtegebrek ingekort
De redactie

Vriendelijke groet,
Frits van Aarsen
www.kiesnatuurlimburg.nl

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Frits van Aarssen
Harry Boumans
Jan van Enckevort
Math Ghielen
Jan Jacobs
Peter Maessen
Sytske Venstra

Drukwerksponsoring: Verhoeven-Smeets Groep
De volgende Kijk Op verschijnt 1 juli 2004. Kopij hiervoor kunt u op diskette en/of papier vóór 1 juni inleveren bij Sytske Venstra. E-mailen mag ook. Svenstra@hetnet.nl

Activiteiten Juli-aug-sept 2004

Datum	Activiteit	Zie Blz.
Do 5 aug	Avondwandeling Beegderheide Vertrek 19.00 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Gids: Gerard Dings Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	3
Zo 29 aug	Wandeling Valkenswaard Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Gids: Nelis Verhoeven Coördinator: Math Ghielen Tel: 077-3074939	4
Za 11 sept	Onderhoud in de natuur	
Zo 26 sept	Wandeling langs de Geulle Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	6
Zo 3 okt	Paddenstoelwandeling Gids: Gerard Dings Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw. Coördinator: Jan Jacobs Tel: 077-3077792	

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 12 te Helden
Route: Bij de rotonde bij hotel Antiek richting Kessel.
Na ongeveer 200 meter bij de bocht links af, schuin de Kloosterstraat in.

Het tweede gebouw aan de rechter kant is het IVN gebouw.
Parkeer plaatsen volop aanwezig.

VOORWOORD

Laten we hopen dat...
We mogen terug zien op...

In mei vierde onze vereniging haar 25 jarig jubileum op een manier die bij ons IVN past.
Veel warme woorden werden er op vrijdagavond gesproken.
Woorden die al dan niet gepaard gaande met veelzeggende gebaren, duidelijk maakten wat onze vereniging zoal doorleefde in die vijftientwintig jaren.
Jaren met veel hoogtepunten!
Jaren ook waarin het wel eens minder goed ging!
Jaren die de bases vormen van het samen verder werken aan de doelstellingen van ons IVN.
Respectvol omgaan met elkaar!
Respectvol omgaan met de ons omringende natuur!

De redactie
Jan van Enkevort

Kijk Op
Jaargang 22
Nummer 4

AVONDWANDELING BEEGDERHEIDE

d.d. 5 augustus 2004, vertrek 19:00 uur vanaf IVN gebouw.

Op de rand van het Maasdal, ten westen van Roermond, ligt ingeklemd tussen de dorpen Baexem, Beegden en Horn een uitgestrekt natuurgebied: de Beegderheide. Dit is een gebied met een grote afwisseling aan open heideterreinen en besloten bossen. Karakteristiek voor het gebied is het rijke reliëf en het grote aantal kleine en grote vennen. Ze vormen de toevluchts-oorden voor een bont scala aan planten en dieren. Samen met de gids Gerard Dings zullen we bij het vallen van de avond struinen door dit gebied en luisteren we onderweg naar het geleidelijk wegsterven van de geluiden. Als het donker wordt hangt er een andere sfeer in de natuur. En misschien zien we in de schemering een schim van een ree of laten grillige boomstamsculpturen ons schrikken. IVN- jongeren, ga mee! Als je ouders niet alleen thuis durven blijven, mogen ze best mee! Een kunstenaarscollectief uit Horn heeft een aantal stammen van de Amerikaanse eik kunstzinnig bewerkt. Deze boom

wordt op de Beegderheide bestreden. In plaats van kappen is gekozen voor deze manier van ringen (verwijderen schors zodat de sapstroom wordt onderbroken). De bomen sterven af, bieden nestgelegenheid voor vogels en insecten breken het hout af, vogels eten weer insecten enz. Een pracht voorbeeld van een voedselketen. Deze bomen staan overigens langs de rode wandelroute. Bron: brochure Beegderpeel.

WANDELING DE MALPIE VALKENSWAARD

d.d 29 augustus 2004, vertrek 8.30 uur vanaf IVN gebouw.

Heel lang dacht men dat de naam Malpie afkomstig was van ‘mal pays’ uit het Frans wat slecht land betekent. De Malpie bestaat al veel langer dan dat de Fransen (in de tijd van Napoleon) in ons land waren. Men is toen verder gaan zoeken wat de woorden in Oudnederlands betekenen. Daar kwam men bij ‘Maal Pee’ uit dat gemeenschappelijk bezit betekent en Pee is het oude woord voor zandrug. Pee kan ook een verbastering zijn van pay dat pad betekent, zoals de Peedijk in Borkel en Schaft.

In de middeleeuwen betekende mal ‘maal’, dat betekent grens-paal. Gecombineerd is het dus een plek waar paden op een zandrug naar een grens-paal leiden. Die plek kon wel eens de ‘Blauwe Kei’ zijn, een kei die een groot geheim met zich mee droeg. Alleen niemand weet die plek nog te vinden.

Waaruit bestaat de Malpie?

De Malpie staat bekend om kleine en grote vennen op de heide. De grote vennen binnen het Malpiegebied zijn het Mo-

lennen, het Wasven en het Grote Malpieven. Valkenswaard beschikt over zeer veel vennen, zoals de Schaapsloop, Grote en Kleine meer, Brugven etc. Je komt in dit gebied ook het riviertje de Dommel tegen.

Je vindt er ook heidevelden. Er zijn diverse soorten van bodemtypen en verschillende hoogten van grondwater. Voor de planten- en dierenwereld zijn deze vennen en de heide erg belangrijk.

Eind 1800 begin 1900 waren er in het landschap van Brabant veel meer vennen en ook nog hele uitgestrekte heidevelden te vinden. Daarna begon het landschap te veranderen. Door werkverschaffing in de jaren dertig werden hele stukken van dat landschap ontgonnen of met bomen beplant. De Brabantse Kempen veranderde voor een groot deel in landbouwgronden. Het stukje wat we nog over hebben, daar moeten we heel erg zuinig op zijn.

Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN gebouw.
Nelis Verhoeven. Gids

RECREATIEVE DAGWANDELING LANGS DE GEUL

d.d. 26 SEPTEMBER 2004, vertrek 08:30 uur IVN gebouw.
Eigen vervoer / carpooling.

De vroege herfst tovert Zuid-Limburg vol kleuren. Vooral de bomenpracht langs de Geulle en op de heuvelranden (o.a. het Gerendal) is het aanschouwen waard. Het is genieten. Het is een landschapswandeling van rond de 16 km: dus een dagwan-

deling zonder een bus! In de beoogde route liggen enkele redelijk hoge heuvels en dat is klimmen maar ook de garantie voor mooie vergezichten. Beoogd is ook een ontmoeting met het ijsvogeltje! Zekerheid hebben we vanzelfsprekend niet. Neem in ieder geval proviand mee, want wat gaat er nog boven een gezamenlijke picknick buiten in het groen.

Voor nadere informatie kunt u bellen.
Harry Boumans tel. 077-3073128.

VOOR DE JEUGD

Het is al weer juli. Nog enkele weken en dan ga je weer lekker lang vakantie vieren. Het jeugd-IVN jaar is ook weer om. De laatste bijeenkomsten zijn we naar buiten gegaan.

In april gingen we opzoek naar korstmossen. We gingen toen naar Heibloem. Met de zoekkaart was het toch ook nog moeilijk om te kijken hoe zo'n mos heet.

In mei gingen we naar de IVN weiden in het Kwistbeekdal. Ook weer met de zoekkaart en met een jeugdflora op kleur trokken we de bloeiende weiden in. We vonden de namen van wel meer dan 25 planten.

Op 5 juni hadden we onze dagexcursie. We gingen met auto's naar nationaal park de grote Peel in Ospel. Van 10.00 tot 12.00 uur hebben twee gidsen ons door een deel van het natuurgebied geloodst. Wat wisten die gidsen boeiend en veel te vertellen. Na de picknick trokken we er in groepjes van drie of vier op uit met het koffertje. In dat koffertje zaten spullen die we op onze ontdekkingsreis nodig hadden. De tijd was te kort om alle opdrachten goed te doen. En wat was er veel te ontdekken. Het was voor ons allemaal een fijne natuur-doe-dag.

Op 15 juni sluiten we dit jaar af. Samen met ouders, broers, zussen kun je dan een aantal doe dingen uit de natuur nog eens ervaren. Je kunt je dan ook weer opgeven voor het volgende jeugd-IVN jaar.

In de eerste week van het nieuwe schooljaar worden op alle basisscholen in het Heldense briefjes neergelegd of uitgedeeld waarmee je je op kunt geven. Als je weer mee wil doen en je zit schooljaar 2004-2005 in groep 6 of 7, geef je dan snel op. Alvast een fijne vakantie!

Jan van Enckevort

NIEUWS UIT DE VOGELWERKGROEP

Op zaterdag 8 mei vond de landelijke fietstocht weer plaats. Buiten het VVV participeerden ook o.a. de Vogelbescherming in deze fietstocht. Vanuit laatstgenoemde instantie werden landelijk opererende Vogelwerkgroepen gevraagd mee te werken aan het slagen van de landelijke fietstocht 2004.

De benodigde folders en posters werden dan ook door de Vogelbescherming Nederland aangeboden.

Een van de mogelijkheden was een vogelkijkpunt in te richten ergens op de fietsroute. Daar de Vogelwerkgroep van ons eigen IVN Helden vorig jaar ook deelnam en dit als een groot succes heeft ervaren werd ook dit jaar weer besloten mee te doen.

Enkele enthousiaste leden van de werkgroep bouwden om 9.30 uur 's morgens een vogelkijkstand op aan de Huiskensweg in

Egchel. Uiteraard was ook onze eigen Groene Winkel hier aanwezig. Vanuit dit punt konden voorbijkomende fietsers genieten van de aanwezige (weide)vogels zoals scholekster, kievit, roodborsttapuit, wulp en patrijs en nog vele andere.

Ondanks het feit dat de weergoden in het begin van de dag niet echt meewerkten, lasten toch ruim 60 personen op dit punt een kleine pauze in en lieten zich door de aanwezige vogelaars informeren. Om 17.00 uur werd de stand weer afgebroken en konden we terugkijken op een geslaagde activiteit.

Tenslotte wil ik de mensen die mee hebben geholpen aan deze activiteit bedanken voor de inzet.

Peter Maessen
Vogelwerkgroep

EEN GEWELDIG JUBILEUMWEEKEND

Wel bijna een jaar is de groep “**voorbereiding viering jubileum**” bezig geweest ons 25 jarig jubileum voor te bereiden. Het maken van het programma, het opsplitsen van de taken, het bemannen van de deelgroepen, de uitvoering en vooral de coördinatie en controle van het geheel was een hele operatie. Het was soms een moeilijke bevalling maar door inzet van iedereen mogen we terug zien op een zeer geslaagd jubileumfeest. Een woord van hartelijke dank aan iedereen van de voorbereidingscommissie, aan alle andere deelnemers en vooral aan Harry Boumans die als architect, constructeur en controleur van dit jubileumweekend bergen werk verzet heeft.

Ruim 20 twintig leden hebben actief aan de voorbereidingen en de uitvoering van dit feestweekend deelgenomen. Vooral de uitvoering op de betreffende dagen was erg gezellig. Een pluim waard.

In het feestelijk aangeklede gemeenschapshuis De Riehn in Helden begon ons feest met de verwelcoming door Harry

Boumans en Henk van Loon, onze met een feestelijk “groen nondejuuke” getooide ceremoniemeesters, van alle gasten en genodigden. Hierna volgde een gloedvol openingswoord door Harry waarin hij de geschiedenis van onze vereniging schetste gevolgd door de huldiging van onze 17 jubilarissen. 17 leden die vanaf 1978 continu lid zijn gebleven van onze vereniging. Uit handen van Henk Zuidgeest, landelijk IVN bestuurslid, kregen zij de zilveren IVN-jubileumspeld met oorkonde uitgereikt.

Zij werden door een welverdiend applaus beloond. Hierna begon een gezellige en drukke receptie. Meer dan 125 mensen bezochten onze receptie en feliciteerden onze vereniging en onze jubilarissen.

In hun toespraken benadrukten het landelijk bestuurslid Zuidgeest en wethouder Timmermans het belang van het IVN in het algemeen en onze afdeling in het bijzonder.

Wethouder Timmermans benadrukte de constructieve opstelling van onze vereniging bij wat moeilijkere natuur en milieu vraagstukken in onze gemeente.

De receptie werd afgesloten met een persoonlijk dankwoord van onze voorzitter aan alle jubilarissen.

Na de receptie volgde de erg gezellige feestavond voor ruim 80 leden met hun partners.

Uitvoerig werden herinneringen opgehaald bij de 8 fotopanelen die 25 jaar IVN Helden in beeld brachten. De natuurkennis in 25 jaar opgedaan werd getoetst middels een diaquiz. Uitvoerig werd “gespiekt” en stiekem geluisterd naar anderen om toch maar de juiste antwoorden te kunnen invullen. Enorm gezellig. De quiz werd gewonnen door Ber Geuyen die als hoofdprijs het voorzitterschap van onze vereniging won. Hij vond deze prijs echter te groot en bood hem weer aan de vereniging aan. Later volgden verrassende optredens van ons lid An Phillipsen

die uit eigen werk het verhaal “Gebraoje petatte“ voorlas. Zij kreeg er de zaal muisstil mee. Bart van Loon begeleidde hierna zichzelf op gitaar en bracht enkele door hemzelf geschreven en in het Heldens dialect gezongen nummers ten gehore. Bijzondere optredens op een bijzondere avond. Voor de inwendige mens was gezorgd door een uitgebreid hapjesbuffet met kaas, vis en vele vleesvariëteiten. De avond werd muzikaal begeleid door d.j. Peter Engels, die op de late uurtjes zelfs nog een aantal vurige dansers op de vloer kreeg.

De zaterdagochtend moest er weer gewerkt worden. Al om 10.00 uur. moest de Rhen opgeruimd worden en moest alles voorbereid worden voor de open dag en groene markt op zondag. De fotopanelen werden opgehaald en weer in het IVN-gebouw opgebouwd. Alles werd in gereedheid gebracht voor de standhouders van de groene markt. Veel werk dat in korte tijd verzet moest worden, alles moest voor 12 uur. klaar zijn want toen startten de activiteiten die in

het teken van gezin en jeugd stonden. Door de leden van de jeugdwerkgroep was een leerzame speurtocht door de Heldense Bossen uitgezet.

Een 4 km lange tocht vol natuurontdekkingen. Iedere deelnemer kreeg een vragenlijst die onderweg ingevuld moest worden. De winnaars kregen een prijs samengesteld uit dingen uit onze groene winkel. Halverwege de route was een post waar

fruit en fris werd uitgedeeld. Ongeveer 40 deelnemers namen deel aan deze leerzame activiteit.

De route is overigens bij de groene winkel verkrijgbaar en kan nog steeds gelopen worden.

Op de zondagmorgen werden de laatste voorbereidingen getroffen voor de open dag en groene markt in ons IVN gebouw. Op 5 bemande plekken in de fietsroute “Meer natuur vlakbij” werden vlaggenmasten geplaatst. Tentjes werden gebouwd, microscopen werden opgesteld, de determinatietafel voor planten volgelegd, de plantenruilbeurs klaar gezet en de deelnemers aan de groene markt richtten hun stands in. Deze deelnemers waren naast de groene winkel van het IVN, Staatsbosbeheer, de stichting IKL, Milieucoöperatie Peel en Maas, Limburgs landschap, het Natuurhistorisch Genootschap en de Imkersvereniging. Het geheel werd met veldboeketten aangekleed. Rond 13.00 uur waren alle posten bezet, de stands klaar en mochten we onze eerste bezoekers verwelkomen. Het werd een gezellige middag. Ongeveer 250 bezoekers werden geteld waarvan er zo’n 80 de fietstocht hebben gefietst. In het Kwistbeekdal kregen de bezoekers uitleg over het natuurproject dat het IVN hier

uitvoert. In het Vlakbroek deden leden van de dorpsraad uit Koningslust hetzelfde. In het schutterslokaal van de handboogvereniging OVU in Grashoek kon men meedoen aan een diannatuurquiz over de Kwakvorst, samengesteld door Ber Geuyen en op het melkveebedrijf van Henk Schrijnewerkers in Egchel werd door leden van de Vogelwerkgroep uitleg gegeven over hun activiteiten en kon het veebedrijf bezichtigd worden. In het IVN gebouw kon natuurlijk door de fietsers de open dag en de groenmarkt bezocht worden.

Door de dames van de catering, Mien, Lies, Corrie en Ellie, werden gedurende de hele middag de standhouders voorzien van koffie, gebak, broodjes en fris.

Toen, nadat alles weer was opgeruimd, zo tegen achten we met z'n allen onder het genot van koffie, vlaai een pilsje, wijn of iets fris bij elkaar zaten nam een gevoel van grote voldoening bezit van ons. We hadden het met z'n allen toch maar weer

geflikt. Een geweldig jubileum weekend, gezellig, leerzaam, goed verzorgd en uitgevoerd in grote saamhorigheid.

Graag wil het bestuur allen die aan dit geslaagde jubileum hebben meegewerkt, de voorbereidingsgroep, de groene standhouders, de maatschap Verhoeven-Smeets als sponsor voor al het drukwerk, de Rabobank, de firma van Enkevort, de handboogver. OVU uit Grashoek, de dorpsraad uit Koningslust, peuterspeelzaal 't Dorpelke, de EHBO, gemeenschapshuis de Riehn en alle andere leden van onze vereniging, van ganser harte bedanken voor hun bijdrage aan het slagen van ons zilveren jubileum.

Bestuur IVN Helden
Math. Ghielen

TERUGBLIK: WANDELEN OP 476 METER HOOGTE

Je staat er niet zo bij stil als je in Panningen vertrekt. Hier gemiddeld 32 meter boven N.A.P. en dan met de bus zo'n 440 meter stijgen. Stel je voor, bijna een halve km omhoog.

Gelukkig hoefden we op zaterdag 5 juni die klim niet te maken. Dat deed de bus van Roedje Ghielen voor ons wel op weg naar Baraque Michel, het vertrekpunt van onze jaarlijkse dagwandeling. 'S morgens om half acht stonden 41 deelnemers bij het gemeentehuis in Panningen klaar om onze jaarlijkse tocht der tochten te gaan maken. Ondanks dat de zon niet scheen beloofde het toch een droge dag te worden.

Via Maastricht, Luik en de Route du Soleil naar Eupen en van hieruit de klim naar de Hoge Venen. Traditiegetrouw eerst even koffie drinken (dit keer wegens ons jubileum gratis aangeboden aan alle deelnemers), een sanitaire stop en daarna nog even Ardens brood kopen, startte onze wandeling. Eerst over het hoge veen. Een knuppelbrug van bijna 2 km maakte ons het lopen een stuk gemakkelijker. Ik weet niet of we anders wel alle deelnemers weer mee naar huis hadden kunnen nemen. Een wandeling over het veen met veenpluis, prachtige vergezichten en poelen waarin het veenmos welig groeide. Heel anders dan onze Peel toch.

Hierna een dalende wandeling over een van de vroegere stenige hoofdverbindingspaden, de vecay. Op deze route passeerden we het "kruis der verloofden". Harrie Boumans vertelde ons het trieste verhaal van twee geliefden die op weg waren hun huwelijk te gaan aangeven, in het veen verdwaalden en beiden de dood vonden. Als ik dit verslag schrijf heb ik de neiging bijna een verslag van meter tot meter te gaan geven. Zo indrukwekkend was deze wandeling. Zeker het gedeelte langs het riviertje: "De Statte".

Een smalle beek die zich door een schitterend mooi beekdal slingert. Vol stroomversnellingen, watervallen en enorme rotspartijen. Geweldig gewoon. We kwamen ogen te kort om dit alles in ons op te nemen. Midden in dit gebied werd de eerste pauze gehouden en genoot iedereen van de sirene rust met het kabbelende water op de achtergrond.

Vol goede moed werden de rugzakken weer omgedaan al vond ik dat mijn rugzak er niet lichter op was geworden.

Na het riviertje kregen we een meer open stuk met prachtige vergezichten. De plantenliefhebbers kwamen hier volop aan hun trekken. De bermen stonden vol met planten en kruiden en Peter, Ellie, Dick en Corrie moest ik af en toe manen om toch maar door te lopen wilden we het contact met de hoofdgroep niet verliezen. Een hele opgave.

De wandeling voerde ons verder door een prachtige, maar glibberige holle weg, afdalend naar de prachtige rivier “De Hoegne”. Alvorens de laatste vijf kilometer langs deze rivier te gaan wandelen werd bij een bospaviljoen weer een pauze ingelast en de eerste potten bier kwamen ter tafel.

Toen ik mijn rugzak opende om nog een broodje te eten kwam ik tot mijn grote schrik en..... later quasi woede, een grote steen van wel 3 kilo tegen die een stelletje onverlaten bij de eerste pauze in mijn rugzak gedaan hadden. Minstens tien kilometer heb ik dit extra gewicht moeten meesjouwen en onderweg maar opmerkingen zoals, “Math, wat hangt jouw rugzak laag, wat heb je toch allemaal meegenomen”. Had ik nou maar net gedaan of er niets gebeurd was en de steen stilletjes weggelegd had, maar nee, iedereen scheen het te weten en niemand had maar een greintje medelijden met me. Wat een stelletje ellend.... Ik hoop dat foto’s later zullen aangeven wie de dader is.... En de wraak zal zoet zijn.

Na deze pauze en met een superlichte rugzak begonnen we aan de laatste, mooiste doch ook wellicht de zwaarste etappe van onze wandeling. De tocht langs “de Hoegne”. Deze wilde rivier

voert een groot gedeelte van het water dat van de Hoge Venen komt af. Via de Vesdre komt dit water dan uiteindelijk in de Maas. De Hoegne is een wat breder riviertje en behoort tot de mooiste, wildste riviertjes in de Ardennen. Vol cascades, stroomversnellingen en watervallen. Wandelend langs de oever, over vele bruggetjes en rotsformaties, biedt dit adembenemende uitzichten over dit mooie stukje Ardennen. Niet het gemakkelijkste gedeelte maar wel het mooiste.

Vermoeid maar voldaan smaakte hierna de Leffe blonde in restaurant Beau Site in Hockai nog lekkerder.

In de bus naar huis werd het steeds stiller. Bijna iedereen zat met gesloten ogen nog na te genieten van al weer een prachtige dag wandelen.

Het is Harry Boumans (en in veel mindere mate ondergetekende) weer gelukt een prachtige wandeling in een geweldig gebied te presenteren. Een welgemeend applaus mocht hem toe komen.

Math. Ghielen.

VERSLAG IVN LEDENVERGADERING 22 APRIL 2004

Aanwezig: 16 personen

Afgemeld: 4 personen

1 Opening door de voorzitter:

Alvorens de vergadering te openen is er eerst gelegenheid een kop koffie met vlaai te nuttigen. De vlaai is uiteraard te danken aan het 25-jarig jubileum van onze afdeling. De voorzitter blikt in het kort terug over het afgelopen verenigingsjaar. Ook worden de jubileumactiviteiten zoals die gepland staan in het weekend van 14-16 mei aangekondigd.

Math bedankt alle personen die bij de organisatie betrokken zijn.

2 Vaststellen notulen jaarvergadering 17 april 2003:

Aangezien er geen op- of aanmerkingen zijn worden de notulen met dank aan de notulist vastgesteld.

3 Vaststellen jaarverslag 2003:

Er zijn enkele vragen over het aanwezige verslag die door de voorzitter verder worden toegelicht:

Vraag:

De post huur is vervallen hoe kan dat?:

De voorzitter geeft aan dat gezien de onduidelijkheden die er zijn betreffende de huisvesting van onze vereniging er geen huur wordt betaald.

Hoe zit het met de huisvestingsproblematiek?:

De gemeente laat zich niet uit over de toekomst van onze huisvesting. Er is inmiddels een vierde persoon aangesteld die dit project moet gaan leiden.

Klopt het dat de post nadelig saldo in de kolom baten staat?

Het lastenbedrag van 5255,00 en de woorden “nadelig saldo” moeten inderdaad in de kolom baten staan maar hier was geen ruimte. Zie hiervoor ook agendapunt 6.

Wat is het beleid voor de toekomst van onze vereniging en is het niet noodzakelijk deze in de toekomst in het jaarverslag te vermelden?:

De voorzitter geeft aan dat het bestuur voortaan duidelijk een beleidsvisie voor het volgende jaar en de verdere toekomst moet presenteren op de jaarvergadering. In het jaarverslag zal dan een verslag moeten zijn opgenomen van de voortgang van dit beleid. In de volgende Bestuursvergadering zullen hiertoe voorstellen worden besproken.

Na het behandelen van de gestelde vragen volgt goedkeuring van het verslag.

4 Vaststellen verslag commissie van onderzoek:

Ber Aerts leest als afgevaardigde van de CVO het verslag voor en overhandigt het daarna aan de voorzitter.

5 Vaststellen financieel jaarverslag 2003:

Vragen:

Waarom is de post extra kosten werkgroepen zo hoog?:

Dit heeft voornamelijk betrekking op de kosten die zijn gemaakt bij de opstart van het Kwistbeekproject.

Deze (voorgeschoten) kosten zullen weer worden teruggevorderd waarna deze post weer gedeeltelijk komt te vervallen.

Hoe zit de post begroting contributie's in elkaar?:

Het aantal leden blijft elk jaar ongeveer gelijk, er kan een klein verschil in afdracht naar A'dam zitten als leden zich te laat afmelden. Tevens wordt deze begrotingspost iets naar boven afgerond.

Het verslag wordt met dank aan de penningmeester goedgekeurd.

6 Vaststellen begroting 2004:

Het nadelig bedrag van 5255,00 euro komt als volgt tot stand:

Geraamde jubileumkosten	8000,00
Gespaard bedrag	2745,00
Tekort	5255,00

Vraag:

Na het doorlopen van de begroting 2004 ontstaan er bij de aanwezigen enkele onduidelijkheden wat betreft de financiële situatie van het IVN. De voorzitter legt e.e.a. uit.

Er wordt gevraagd voorzichtig te zijn bij het verstrekken van inventarisatiegegevens die aan de overheid worden doorgegeven. Het is niet onmogelijk dat het IVN in sommige gevallen aansprakelijk wordt gesteld.

De voorzitter legt uit dat alleen feiten, waargenomen inventarisatiegegevens worden doorgegeven. Alleen door het bestuur geaccordeerde gegevens worden doorgegeven.

De vergadering stelt voor nog meer samen te gaan werken met zusterverenigingen.

7 Verkiezing en benoeming commissie van onderzoek:

Ber Aerts is aftredend, Dick Hoyer blijft nog 1 jaar lid.

Henk van Loon stelt zich kandidaat en wordt door de vergadering aangesteld.

8 Vaststellen contributie:

Besloten wordt de contributie voor dit jaar niet te verhogen.

9 Verkiezing en benoeming bestuursleden:

Peter en Sytske stellen zich beiden herkiesbaar.

Aangezien er zich verder geen kandidaten hebben gemeld blijft het aantal bestuursleden 4. De voorzitter geeft aan dat een uitbreiding van het bestuur, zoals ook vorig jaar al is aangegeven noodzakelijk is. Er is hierover echter door omstandigheden geen actief beleid gevoerd.

Een discussie met tips en mogelijke oplossingen komt hierna tot stand.

Een kort overzicht:

- Werkgroepen en commissie's goed bemannen zodat het bestuur hier minder werk mee heeft.
- Enkele kritische noten die er worden geuit wat betreft het beleid in de komende jaren worden aangehoord en besproken.
- Een ledenwerving zoals IVN Born dat heeft uitgevoerd kan ook effect voor onze afdeling hebben, ook werving buiten de eigen vereniging kan vruchten afwerpen. Discussie volgt.
- Vrijwilligersbank Vorkmeer inschakelen.
- Consulent IVN inschakelen.
- Intensievere samenwerking/fusie met zusterverenigingen.

Het bestuur zal de eerstvolgende bestuursvergadering het hoofd buigen over bovenstaande items.

Duidelijk mag wel zijn dat er meer bestuursleden nodig zijn om de continuïteit te waarborgen.

Na de jubileumviering en de evaluatie hiervan zal het bestuur alle jubileumcommissieleden gaan vragen deel te gaan nemen aan het "overlevingsplan".

10 Verkiezing voorzitter:

Math heeft vorig jaar aangegeven het laatste jaar als voorzitter door te gaan. Omdat er nog geen kandidaat is gevonden zal hij als voorzitter a.i. (ad interim) voorlopig in functie blijven.

De vergadering gaat hiermee akkoord.

11 Plannen 2004/2005. -25 jarig jubileum-

Het lopende programma zal worden uitgevoerd. Het accent zal vooralsnog op de viering van het 25 jarig jubileum liggen. De ontwikkelingen omtrent het streekcentrum zullen worden gevolgd. Het bestuur is vertegenwoordigd in de contactgroep streekcentrum. Er zijn nog geen bindende afspraken gemaakt. Als e.e.a. duidelijker wordt en de consequenties bekend zijn zal het bestuur een Algemene Ledenvergadering bijeen roepen om na de ledenraadpleging besluiten te nemen.

Vanuit de vergadering wordt opgemerkt dat er geen duidelijk beleid door het bestuur wordt aangegeven over de organisatie en de toekomst van de vereniging. Door de voorzitter wordt aangegeven dit te erkennen. Het bestuur zal met de consultant NME contact gaan opnemen met de vraag of zij kunnen helpen bij een herconstruering van onze vereniging. De hulp van leden zal hierbij echter van levensbelang zijn.

12 Rondvraag:

Vraag: Is het mogelijk volgend jaar de uitnodiging voor de ledenvergadering apart te versturen? Hierdoor wordt de betrokkenheid misschien vergroot.

Dit voorstel zal door het bestuur worden overwogen.

13 Sluiting:

De voorzitter dankt de aanwezigen en sluit om 22.30 uur de vergadering.

Peter Maessen
secretaris

Het IVN Helden heeft een eigen website. Hier kunt u veel wetenswaardigheden over onze vereniging lezen zoals: jaarprogramma, contributie, de verschillende werkgroepen, bestuur en de laatste nieuwtjes. Ook vindt u informatie over de natuurgebieden in en rondom onze gemeente en kunt u vogelgeluiden horen. Leest u zelf, een bezoekje aan onze website is de moeite waard. <http://home.wanadoo.nl/ivnhelden>

Nieuwe leden

Mevr. Maassen uit Helden (van Wim)

Mevr. van Hegelsom uit Maasbree

De heer van Hegelsom uit Maasbree

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Harry Boumans

Jan van Enkevort

Math Ghielen

Peter Maessen

Nelis Verhoeven

De volgende Kijk Op verschijnt 1 oktober 2004. Kopij hiervoor kunt u op diskette en/of papier **vóór 1 september** inleveren bij Sytske Venstra

E-mailen mag ook. Svenstra@hetnet.nl

Hier komt de advertentie van de Rabo bank.
Deze tekst dan verwijderen.

Activiteiten Okt-nov-dec 2004

Datum	Activiteit	Blz.
Za 2 okt	World Birdwatch 2004 Vogeltelling in het Kwistbeekdal. Van 9.00 tot 16.00 uur Coordinator: Peter Maessen Tel: 077-4653761	9
Zo 3 okt	Paddenstoelwandeling Gids: Gerard Dings Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN ge- bouw. Coördinator: Jan Jacobs Tel: 077-3077792	3
Za 9 okt	Onderhoud in de natuur	
Do 21 okt	Film "Traveling birds" Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Math Ghielen Tel: 077-3074939	3
Za 6 nov	Onderhoud in de natuur (Nationale natuurwerkdag)	
Do 18 nov	Reisverslag Zweden Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw Coördinator: Harry Boumans Tel: 077-3073128	4
13 en 27 nov	IVN-district vrijwilligersdagen	16-18
Za 11 dec	Onderhoud in de natuur	
Zo 26 dec	Winterwandeling i.s.m. IVN Baarlo Vertrek 08.30 uur met auto's vanaf het IVN ge- bouw Of 09.00 uur bij camping In het Niet. Dubbroek 5A. Maasbree	19
Do 20 jan	Nieuwjaarsbijeenkomst leden Aanvang 20.00 uur in het IVN gebouw	

Het IVN gebouw kunt u vinden op Kloosterstraat 12 te Helden
Route: Bij de rotonde bij hotel Antiek richting Kessel.
Na ongeveer 200 meter bij de bocht links af, schuin de Kloosterstraat in.
Het tweede gebouw aan de rechter kant is het IVN gebouw.
Parkeer plaatsen ruim aanwezig

VOORWOORD

De herfst kondigt zich aan. Bladeren verkleuren, de temperatuur daalt de avonden worden langer. De natuur past zich aan, mensen passen zich aan. De langere avonden nodigen uit om eens wat vaker te lezen in al die tijdschriften en tijdschriftjes.

De Kijk Op is een van die kleurrijke periodiekjes dat een keer per drie maanden bij elk lid in de brievenbus valt. Dankzij het werk van vrijwilligers binnen onze vereniging, de schrijfsters en schrijvers, de samenstellers, de drukker, de bezorgers komt altijd alles weer op tijd in de bus en kan elk IVN lid een deeltje van zo'n lange avond lezen en genieten van de afbeeldingen in ons verenigingsblaadje. Ook de 23ste jaargang hopen we met nijvere handen tot een succes te maken!

De redactie
Jan van Enkevort

Kijk Op
Jaargang 23
Nummer 1

PADDENSTOELENWANDELING

Zondag 3 oktober

We willen om 8.30 uur vanuit het IVN gebouw vertrekken. De locatie wordt pas vlak van te voren bekend gemaakt, omdat het ieder jaar wisselend is waar de beste plek is om paddestoelen te bekijken. Als gids hebben we Gerard Dings, voor IVN Helden een zeer goede bekende, die ieder jaar voor een zeer boeiende en interessante tocht zorgt.

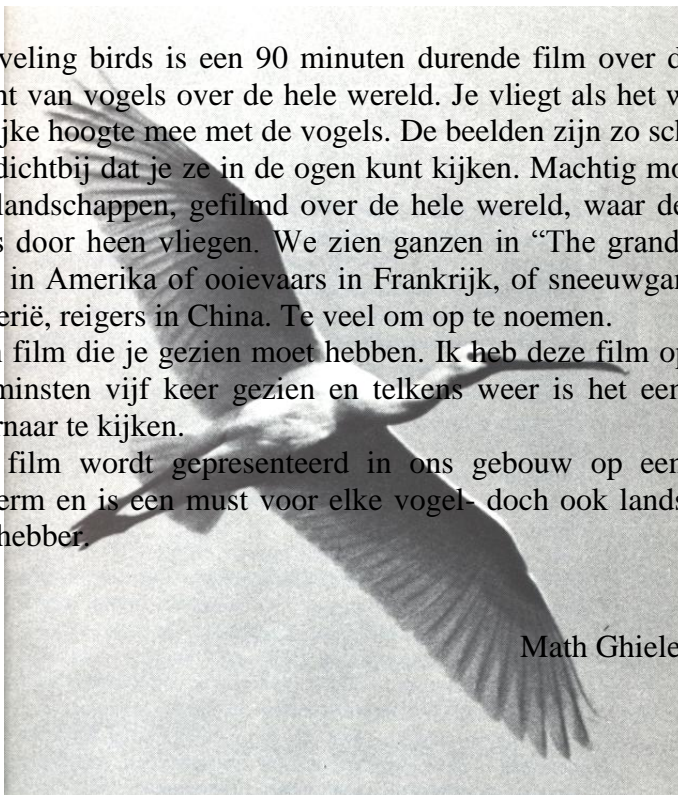
Film “TRAVELING BIRDS”

Donderdag 21 oktober 20.00 uur.

Traveling birds is een 90 minuten durende film over de trektocht van vogels over de hele wereld. Je vliegt als het ware op gelijke hoogte mee met de vogels. De beelden zijn zo scherp en zo dichtbij dat je ze in de ogen kunt kijken. Machtig mooi zijn de landschappen, gefilmd over de hele wereld, waar deze vogels door heen vliegen. We zien ganzen in “The grand Canyon” in Amerika of ooievaars in Frankrijk, of sneeuwganzen in Siberië, reigers in China. Te veel om op te noemen.

Een film die je gezien moet hebben. Ik heb deze film op DVD al minsten vijf keer gezien en telkens weer is het een genot hiernaar te kijken.

De film wordt gepresenteerd in ons gebouw op een groot scherm en is een must voor elke vogel- doch ook landschaps- liefhebber.

Math Ghielen.

DIALEZING ÖLAND EN GOTLAND

Donderdag 18 november 20.00 uur

In deze dialezing zal ik vooral aandacht schenken aan het landschap en de plantenrijkdom van deze twee grote Zweedse eilanden in de Oostzee. Ik zal daarnaast ook enkele dia's over vogels, vlinders en fossielen laten zien.

Door de ligging van deze twee eilanden in de Oostzee, zijn de winters milder dan die op het Zweedse vaste land. De zomers zijn juist iets koeler dan op het vaste land, maar dat wordt ruimschoots gecompenseerd door het grote aantal uren zonneschijn. Op de eilanden worden sommigen zomers bijna net zo bruin als op de eilanden in de Middellandse zee.

De bodem van beide eilanden bestaat uit kalk, die 350 tot 500 miljoen jaar geleden in tropische oceanen door koralen is opgebouwd. De bodem is dan ook zeer rijk aan fossielen. Door de beweging van de continenten is dit gebied in het noorden terecht gekomen. Pas na de laatste ijstijd zijn beide kalkeilanden boven water gekomen. Er zijn nog vele oude indrukwekkende kalkkliffen (raukar) te bewonderen.

De ligging, het klimaat en de kalk hebben voor grote verscheidenheid aan planten gezorgd. We vinden er zowel noordelijke, oostelijke (b.v. Voorjaarsadonis) als zuidelijke soorten (b.v. Kogelbloem). Op beide eilanden komen meer dan 30 soorten Orchideeën voor, waaronder het Vrouwenschoentje en drie soorten Bosvogeltjes.

Öland is een langgerekt (140 bij 20 km) eiland vlak voor de Zweedse zuid-

oostkust. Het is door een 6 km lange brug met het vaste land verbonden. In het zuiden vinden we een uitgebreide kalksteppe (Stora Alvaret genoemd) en fraaie strandweiden met veel bloemen en vogels. In het midden en noorden komt ook loofbos en naaldbos voor, evenals landbouw (mooie bloeiende hooilanden afgewisseld met lelijke moderne akkerbouw).

Gotland (60 bij 120 km) ligt halverwege tussen Zweden en de Baltische staten. De Zweden zelf gaan er erg graag op vakantie. De hoofdplaats op Gotland is Visby, een oude viking en hanzestad. Het landschap op dit eiland is zeer gevarieerd. Kliffen, naaldbos, kalksteppe, veengebieden, meertjes en landbouwgebiedjes wisselen elkaar af.

Peter Eenshuistra
Vrienden der Natuur Venlo

VAN DE BESTUURSTAFEL

- ***Nieuw aspirant bestuurslid.***

Nelis Verhoeven heeft te kennen gegeven meer tijd voor onze vereniging beschikbaar te zijn. Hij is met ingang van september als aspirant-bestuurslid tot ons bestuur toetreden en wil bekijken wat hij voor onze vereniging kan doen.

- ***Toekomst***

In oktober zal ons bestuur een overleg starten met de consultant NME van het provinciaal IVN om te onderzoeken op welke manier onze vereniging nieuw georganiseerd kan worden en hoe we kunnen komen aan meer mensen die een bijdrage willen leveren aan onze activiteiten.

- ***Huisvesting***

In Helden wordt op bestuurlijk niveau gewerkt aan de haalbaarheid van een nieuw MultiFunctioneel Centrum in en nabij het klooster Kerkebosch. In dit MFC krijgt naast gemeenschapshuis De Riehn, sportvereniging SSS en fanfare St Cecilia ook het nieuwe streekcentrum en de heemkunde vereniging een plaats. Ook het IVN kan een van de mogelijke gebruikers worden. Momenteel wordt de financiële haalbaarheid van het project onderzocht. Voor onze vereniging zal gebruikmaking van dit project afhangen van de voor onze vereniging beschikbare ruimte, huurkosten, subsidie en eventuele andere financiële en personele consequentie t.b.v. het streekcentrum.

In ons huidige gebouw is door het vertrek van de peuterspeelzaal ruimte vrij gekomen. 3 klaslokalen liggen nu leeg. Twee van deze lokalen worden toegewezen aan peuteropvang Ukkie. Het derde lokaal komt vrij ter beschikking aan de overige gebruikers. We zijn met de gemeente in onderleg hoe deze vrije ruimte gebruikt kan gaan worden. Als meer duidelijk wordt en er beslissingen genomen moeten worden zal het bestuur een extra Algemene Vergadering beleggen waarop beslissingen genomen kunnen worden.

Math Ghielen

BESTE MEISJES EN JONGENS.

In september kwam je bij het Jeugd-IVN. Nu, begin oktober, krijg je het boekje de “Kijk Op” van het IVN. Hierin lees je van alles over onze natuurclub. Er staan stukjes in over het programma. Lees deze stukjes maar eens. Sommige woordjes zul je wel moeilijk vinden! Vragen of opzoeken maar. De Kijk Op krijg je in oktober, januari, april en juli. Er staat ook altijd een verhaaltje in voor de jeugd-IVN-ers. En .... je mag zelf ook een verhaaltje schrijven over iets wat je hebt gezien in de natuur. Tekeningen maken mag ook. Geef je werkje aan een van de leidsters of leiders. Die geven het dan weer aan de mensen die het boekje maken. Veel plezier.

Fijn dat je bij het jeugd-IVN gekomen bent. We gaan weer van alles doen. Ik schrijf in de Kijk Op wat we gedaan hebben. In september hebben we altijd een wandeling door de Heldense bossen. We leren elkaar dan een beetje kennen. Het is vooral een vertel en ontdek wandeling. Ik denk dat je die tocht heel leuk hebt gevonden. Als ik dit stukje schrijf is de wandeling nog niet geweest. De volgende keer schrijf ik hoe die bijeenkomst echt was!

Jan van Enkevort

Nieuws van de Vogelwerkgroep:

Op 1 maart 2004 werd er in Beringe een geringde dode kerkuil gevonden. Deze vogel met ringnummer H112966 werd op 27 juni 2003 geringd in Kersbeek in België.

De doodsoorzaak is tot op heden nog niet bekend. Het dode exemplaar is aangemeld bij het Vogeltrekstation in Heteren.

Op 27 november a.s. vindt de jaarlijkse Sovon dag plaats in de Vereniging te Nijmegen.

De ideale gelegenheid om kennis te maken met het werk van de diverse vogelwerkgroepen in Nederland.

De resultaten van het weidevogelbeschermingsproject dat werd uitgevoerd door enkele leden van de Vogelwerkgroep kunt u op de webside van het IVN Helden bekijken.

Op zaterdag 13 november a.s. vindt er in de Postkoets in Horn een bijeenkomst plaats van de vogelstudiegroep.

Sprekers zijn Ruud Vlek en Justin Jansen die u zullen informeren over de Limburgse Vogelhistorie en Ruud van Dongen die u van alles zal vertellen over het provinciale broedvogelonderzoek.

Vogeltelling 2 oktober 2004 door Bird Life International en Vogelwerkgroep IVN Helden

Op 2 oktober a.s. organiseert Bird Life International een wereldwijde vogeltelling. Tienduizenden enthousiaste vogelaars zullen op deze dag (trek)vogels gaan tellen. De coördinatie wordt uitgevoerd door Vogelbescherming Nederland.

In Europa valt de World Birdwatch 2004 samen met het 25-jarig bestaan van de Europese Vogelrichtlijn. Daarom is het de bedoeling om trekposten in te richten of vogeltellingen te houden in of nabij de 99 belangrijkste vogelgebieden van Nederland. Hier worden trekvogels geteld maar in het geval van de andere tellingen bijvoorbeeld ook alle andere vogels die een duidelijke binding hebben met het gebied. De resultaten van deze dag worden later doorgegeven aan de coördinerende Bird-life partner in Bulgarije, die de gegevens van heel Europa verzamelt.

Ook de Vogelwerkgroep van het IVN Helden zal een vogelobservatiepunt plaatsen en wel in het Kwistbeekgebied in Helden-dorp. Van s'morgens 9.00 tot s'middags 16.00 uur zal dit punt door leden van de Vogelwerkgroep worden bemand.

Iedereen die eens kennis wil maken met vogels kijken is op deze dag van harte welkom.

Het observatiepunt zal worden geplaatst bij de ingang van het perceel dat het IVN Helden in beheer heeft. (ingang via de Molenstraat in Helden-dorp).

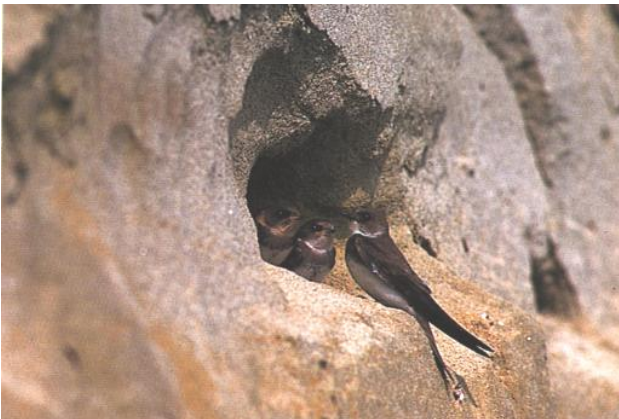
Peter Maessen

EVEN TERUGBLIKKEN....

Zo 27 juni. Excursie Jammerdal Venlo.

Een tiental jaren geleden bezocht ik het jammerdal in Venlo al een keer eerder. Op deze wandeling kende ik me echter niet meer terug. Wat een gevarieerde landschappen en natuur op een paar vierkante kilometer. Heideveldjes, moerasachtige oerbossen, steile zandafgravingen met daarin nestelende oeverzwaluwen, vennen, hoogteverschillen en rust.

We werden op deze zondag gegidst door mensen van het natuurhistorischgenoodschap uit Venlo. Natuurliefhebbers en kenners van dit gebied pur sang. Razend enthousiast loodsten ze ons door dit prachtige gevarieerde terrein. Helaas konden ze ons niet de zandhagedis laten zien, die echter wel in dit gebied leeft. Je kunt ook prachtig zien hoe natuur zich herstelt na hevige ingrepen door de mens. Immers de immense zandafgravingen hebben voor grote hoogteverschillen gezorgd. Oude afgravingen zijn weer bijna dichtgegroeid met op het diepste punt moerasachtige meertjes. Ideaal vogelgebied.

De oeverzwaluwenwand waarin naar schatting enkele honderden vogels hun nest hadden gemaakt en waar ze nu af en aan

vlogen om hun jongen te voeren, ongeduldig wachtend op de rand van hun nest. Een fascinerend vliedspektakel. Een heel mooie natuurochtend die we afsloten op het prachtige terras van Hotel Restaurant De bovenste molen.

Do 5 augustus. Avondwandeling Beegderheide.

Bij mij was de Beegderheide eigenlijk alleen maar bekend van de vennen in de buurt van de voormalige politieschool in Baexem. Gerard Dings, onze gids bracht ons echter naar de Beegderkant van dit natuurgebied. In de buurt van het nieuwe waterbedrijf van WML dat we eerder dit jaar bezochten.

Dit voor mij onbekende gebied was verrassend veelzijdig. Heideveldjes, verstilde vennen met op de drassige oevers velden vol zonnedauw, zandverstuivingen en open bossen. Dit gebied wordt beheerd door enthousiaste inzet van vrijwilligers doch aangestuurd door de gemeente Heel. Een deel van het beheer is niet inlandse boomsoorten te verwijderen. Plaatselijke kunstenaars hebben een aantal afstervende bomen “gebeeldhouwd” tot ware kunstwerken.

39. Nachtzwaluw
(Geitenmelker)

In dit gebied komt de nachtzwaluw voor. Ondanks geduldig wachten tot het donker werd liet hij zich echter niet zien. Wel mochten we kort van zijn “zang“ genieten. Een fijne natuurtocht op een prachtige zomeravond.

Zo 29 augustus. Wandeling De Malpie Valkenswaard

Via een “buitenlandse“ reis bezochten we deze zondagochtend natuurgebied “De Malpie” tussen Valkenswaard en Borkel, op de grens met België. Onze gids was ons lid Nelis Verhoeven, die zijn jeugd in deze omgeving heeft doorgebracht.

Via Weert langs de Zuidwillemsvaart, bij Loozen de Belgische grens over om via Lommel bij Borkel en Schaft weer de Nederlandse grens over te steken bereikten we dit prachtige natuurgebied. De Malpie, aan de oostkant min of meer afgesloten door de Dommel, is een open, geaccidenteerd heidegebied met vele vennen. Door een verkeerd beheer dreigden deze vennen echter te verlanden. Door ingrijpen van de gemeente Valkenswaard zijn de vennen echter weer uitgebaggerd en liggen ze nu als zilveren schalen te pronken in dit landschap. Onze gids voerde ons dwars over de heide, langs en over de vennen en deels door de bosrand. Onderweg mochten we op verschillende plaatsen genieten van de klokjesgentiaan en enkele plekken met zonnedauw. Ook de koningsvaren, toch een

zeldzame varensoort, kwam rijkelijk voor in dit gebied evenals gagele.

Op de terugweg bracht Nelis ons nog langs het riviertje “De Tongelreep“. Dit riviertje heeft zijn oorspronkelijk meanderende bedding terug gekregen en langs de oevers ontstaat zeldzame nieuwe natuur. De route bracht ons langs de “Achelse

kluis“ waar de broeders hun landerijen steeds meer op natuurlijke manier bebouwen.

Al met al een omgeving om zeker nog eens terug te gaan.

Za 11 sept. Onderhoud in de natuur.

Deze bijeenkomst van de onderhoudsgroep was bedoeld om samen het Kwistbeekdal te bezoeken en te bespreken welke onderhoudswerkzaamheden aangepakt kunnen worden.

Door het slechte weer waren er echter te weinig mensen aanwezig.

Ons weideproject in het Kwistbeekdal is vrijdag 10 september weer gemaaid en ligt er nu weer bij om in het voorjaar prachtige bloeiende weilanden te geven. Steeds meer vogelsoorten vinden in dit gebied hun nestgelegenheid of hun voedsel.

Math Ghielen

NU MET 50% KORTING NAAR DE ZOO

In het Brabantse Overloon, in nabijheid van bossen en de Maas, ligt een verrassend natuurlijk dierenpark met botanische tuin. Beleef een spannende zwerftocht langs vele bijzondere diersoorten, zoals: binturongs, gibbons, wandoeroes, ara's en dwergnijpaardjes.

Het IVN Helden doet mee aan de Zoo-actie, waardoor jij als lid heel voordeling entreekaarten af kunt nemen voor Zoo Parc Overloon.

Via het IVN krijg je ruim 50% korting op entreekaarten en kun je voor slechts € 5,00 per entreekaart met je familie, vrienden of kennissen naar Zoo Parc Overloon! (normale entreprijs € 11,00 p.p.) De entreekaarten die je ontvangt hebben een onbeperkte geldigheidsduur en kunnen gebruikt worden door kinderen, volwassenen en 65-plussers.

Kijk voor verrassende
activiteiten en unieke
events op de website!
www.overloonzoo.nl

✂

**JA, ik bestel entreekaarten voor
Zoo Parc Overloon met 50% korting!**

Naam:.....

Aantal kaarten: ..... x € 5,00 = €.....

Adres:.....
.....

Tel.nr.:.....

Datum:.....

Vul bovenstaande bon in en lever deze met het aantal Euro's in bij Sytske Venstra, Hoekerstraat 9B te Egchel. Graag **voor 15 oktober 2004**. De kaarten worden dan in een keer door het IVN besteld en uitgedeeld aan de aanvragers.

Zoo Parc Overloon
Stevensbeekseweg 19-21 te Overloon
Het hele jaar door dagelijks geopend

VRIJWILLIGERSDAGEN VAN HET IVN

Thema

Ook dit najaar organiseert de werkgroep District Kader Vorming in samenwerking met het IVN Consulentenschap de vrijwilligersdagen. Hierbij zullen wederom IVN-afdelingen betrokken worden die succesvol zijn in het op de atlas zetten van natuur. Als IVN verzorgen we o.a. vele honderden lezingen en excursies over vele aspecten van natuur en landschappen. Steeds vaker krijgen we ook te maken met gebiedsinrichting. Hier kan en moet het IVN zijn rol in bepalen. Maar hoe doe je dit en aan welke regels moet je je houden. Een dag niet alleen voor bestuurders maar voor iedereen die zich actief inzet voor het IVN. Want educatie begint bij het geven van een excursie maar kan uitgroeien tot een adviserende rol bij gebiedsinrichting of het dan gaat om het schoolplein, het plantsoen van de gemeente een bestemmingsplan of natuurontwikkelingsgebied. Het IVN heeft kennis in huis die daarbij nodig is. Zeker als het gaat om het aanleveren van bijvoorbeeld inventarisatiegegevens of voor bepaalde soorten zinvolle maatregelen bij het inrichten van (natuur) gebieden. Zeker nu gemeenten en regio's actief aan de slag moeten met gebiedsinrichting (naar aanleiding van de Nota Ruimte) kunnen wij veel van elkaar leren. Hoe gaan die processen? Met andere woorden "Het IVN zet de natuur op de atlas".

Het programma

Vanaf 9.30 uur staat de koffie voor u klaar. We starten om 9.50 uur. In de ochtend zullen we stilstaan bij de Nota Ruimte en provinciaal beleid. Vervolgens lichten enkele IVN-afdelingen hun ervaringen met projecten in het kader van gebiedsinrichting toe. Ook nodigen we sprekers uit die beroepshalve bij deze

processen betrokken waren. Van hen verwachten we een terugkoppeling waarom de inbreng van IVN's wenselijk is.

Na de lunch kijken we in de nabijheid van de locatie rond naar veranderingen die daar de laatste jaren hebben plaats gevonden in gebiedsinrichting. Bij slecht weer spelen we het reconstructiespel. We sluiten af met een presentatie van de Beleef de Natuuratlas. Dit is een hulpmiddel voor afdelingen om basisgegevens op te slaan en een gebied te presenteren op internet.

Na een drankje om 15.30 uur kan iedereen vol inspiratie huiswaarts!

De deelnemers

Iedereen die actief is binnen een IVN-afdeling is welkom. Wel wordt er naar gestreefd om zo veel mogelijk afdelingen te laten deelnemen. En tot slot geldt: wie het eerst komt het eerst maalt!

Deelname is gratis

Door subsidie van de provincie Limburg worden er geen kosten voor deelnemers berekend.

Locaties

Voor Zuid / Midden Limburg zijn we op zaterdag 13 november te gast in het NME-centrum

Westelijke Mijnstreek, Plinthos, Daniken 1 te Sweikhuizen.

Op zaterdag 27 november bent u voor Midden / Noord Limburg welkom in het Educatief Centrum Truijnhof, Tomveld 2 te Meijel.

Opgave

Met bijgaand aanmeldingsformulier kunt u zich opgeven. Opgeven kan tot en met **21 oktober 2004**.

U ontvangt geen bevestigingsbrief dus bewaar deze info goed!

Kunnen wij u helaas geen plaats bieden dan ontvangt u een telefoontje.

z.o.z.

Retourneren voor 21 oktober 2004 naar:

IVN Consulentenschap Limburg. Godswederstraat 2
6041 GH Roermond. Tel: 0475-386460
e-mail: consulentenschap.limburg@ivn.nl

✂-----

Aanmeldingsformulier IVN-vrijwilligersdagen.

IVN-afdeling: .....

Naam: .....

Adres: .....

PC en woonplaats:.....

Telefoon: .....

E-mail adres .....

Deelname op: 13 november te Sweikhuizen
                                     27 november te Meijel

Ik neem niet deel maar wil wel graag in de toekomst geïnformeerd worden over kadervormingsactiviteiten van het district.

✂-----

WINTERWANDELING NAAR HET DUBBROEK

2de Kerstdag zondag 26 dec 2004

We vertrekken met auto's om 8.30 uur vanaf het IVN gebouw in Helden naar camping In het Niet. Dubbroek 5 A. te Maasbree. Vandaar uit (om 9.00 uur) gaan we samen met het IVN Baarlo een wandeling maken. We komen dan weer terug In het Niet. Daar kunnen we even gezellig met z'n allen praten bij het genot van een kopje koffie, een kop soep of een broodje.

Zwaantjes van een paar dagen oud rusten graag uit op moeders rug.

Het IVN Helden heeft een eigen website. Hier kunt u veel wetenswaardigheden over onze vereniging lezen zoals: jaarprogramma, contributie, de verschillende werkgroepen, bestuur en de laatste nieuwtjes. Ook vindt u informatie over de natuurgebieden in en rondom onze gemeente en kunt u vogelgeluiden horen. Leest u zelf, een bezoekje aan onze (vernieuwde) website is de moeite waard.
<http://home.wanadoo.nl/ivnhelden>

Nieuwe leden

Anja van Helden uit Horst
Frans Verdonschot uit Panningen

Deze Kijk Op is mede mogelijk gemaakt door sponsoring van de Rabobank Helden-Kessel-Maasbree.

De gemeente Helden verzoekt ons dringend om in de gemeenschappelijke ruimtes van de Oda school (ons IVN gebouw) niet te roken.

Schrijvers die aan deze Kijk Op meewerkten:

Peter Eenshuistra
Jan van Enkevort
Math Ghielen
Peter Maessen
Sytske Venstra

Drukwerk en sponsoring: Verhoeven-Smeets Groep

De volgende Kijk Op verschijnt 1 januari 2005.

Kopij hiervoor kunt u op diskette en/of papier vóór 1 december inleveren bij Sytske Venstra.

E-mailen mag ook. Svenstra@hetnet.nl